

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Signifikantní prvky subkultury punk a jejich možný
vliv na životní styl mládeže**

Bakalářská práce

Autor: Radka Veverková

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, PhD., MBA

Oponent: Mgr. Bc. Jitka Kaplanová, Ph.D.

Hradec Králové

2024

Zadání bakalářské práce

Autor: Radka Veverková

Studium: P21K0111

Studijní program: B0923A190001 Sociální patologie a prevence

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Signifikantní prvky subkultury punk a jejich možný vliv na životní styl mládeže**

Název bakalářské práce AJ: Significant elements of punk subculture and their possible influence on youth lifestyle

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je zjistit, do jaké míry může subkultura punk ovlivňovat rizikové chování mládeže.

Teoretická část definuje subkulturu punk a mapuje projevy této subkultury ve vztahu k mládeži.

Cílem praktické části je zjistit prostřednictvím strukturovaných rozhovorů se členy subkultury punk možné rizikové atributy spojené s tímto životním stylem.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017. ISBN 978-80-7509-498-8.

VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*. Praha: Academia, 2010. Šťastné zítřky (Academia). ISBN 978-80-200-1870-0.

VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Votobia, 2002. ISBN 80-7220-124-7.

DANIEL, Ondřej. *Kultura svépomocí: ekonomické a politické rozměry v českém subkulturním prostředí pozdního státního socialismu a postsocialismu*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. ISBN 978-80-7308-706-7.

CHARVÁT, Jan a Bob KUŘÍK. *"Mikrofon je naše bomba": politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku*. Praha: Togga, 2018. ISBN 978-80-7476-137-9.

Zadávající pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal, MBA, Ph.D.

Oponent: Mgr. Bc. Jitka Kaplanová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 28.2.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Signifikantní prvky subkultury punk a jejich možný vliv na životní styl mládeže* vypracovala pod vedením vedoucího závěrečné práce PhDr. Josefa Kasala, Ph.D., MBA samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 15. 4. 2024

.....

Radka Veverková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu PhDr. Josefu Kasalovi, Ph.D., MBA za odborné vedení této práce a jeho cenné rady při jejím psaní.

Anotace

Veverková Radka, Signifikantní prvky subkultury punk a jejich možný vliv na životní styl mládeže. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 80 s. Bakalářská práce.

Cílem této práce je analyzovat vliv punkové subkultury na chování mládeže a dopady na rozhodování a aktivity mladých lidí. Práce se snaží poskytnout komplexní pohled na punkovou subkulturu a přispět tak k lepšímu porozumění jejího vlivu na mladou generaci. Subkultura je zde představena i jako životní orientace a přístup k životu, který překračuje stereotypní vnímání subkultur jako pouhých mládežnických trendů. Punková subkultura poskytuje prostředí pro aktivní formování osobnosti, odmítající pasivní přijetí kulturních a sociálních normativů. Její důraz na individualitu a odlišnost od masové kultury podporuje rozmanitost myšlenek, životních stylů a cest jednotlivců. Tento přístup není pouze fází v životě jedince, ale může trvat po celý život, přičemž punkeři často přenášejí hodnoty punku do různých oblastí života, včetně rodičovství a kariéry. Punk tak představuje trvalé odhodlání žít autenticky a podle vlastních hodnot.

Klíčová slova: Klíčová slova: punk, subkultura, mládež, odpor, hodnoty, identita.

Annotation

Veverková Radka, Significant elements of punk subculture and their possible influence on youth lifestyle Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 80 p. Bachelor Thesis

The aim of this work is to analyze the influence of the punk subculture on youth behavior and its impacts on the decision-making and activities of young people. The study seeks to provide a comprehensive view of the punk subculture and contribute to a better understanding of its influence on the younger generation. The subculture is presented here as a way of life and approach to life that transcends the stereotypical perception of subcultures as mere youth trends. The punk subculture provides an environment for active personality development, rejecting the passive acceptance of cultural and social norms. Its emphasis on individuality and divergence from mass culture promotes a diversity of thoughts, lifestyles, and paths for individuals. This approach is not just a phase in an individual's life but can last a lifetime, with punks often carrying punk values into various areas of life, including parenthood and career. Punk thus represents a lasting commitment to living authentically and according to one's own values.

Keywords: punk, subculture, youth, resistance, values, identity.

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022. (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 15. 4. 2024

.....

Radka Veverková

Obsah

Úvod.....	9
1 Definice pojmů mládež a subkultura.....	11
1.1 Mládež.....	11
1.2 Subkultura.....	12
2 Historický kontext subkultury punk.....	18
2.1 Klíčové osobnosti a kapely – Velká Británie.....	21
2.2 Klíčové osobnosti a kapely - USA.....	24
3 Historický kontext subkultury punk v českých zemích.....	25
3.1 Punk před rokem 1989.....	25
3.2 Punk po roce 1989.....	28
4 Definice subkultury punk - charakteristické znaky a hodnoty punkové subkultury.....	30
4.1 Hudba a texty.....	30
4.2 Estetika a DIY.....	33
4.3 Protest.....	34
5 Metodologie výzkumu.....	37
5.1 Role výzkumníka.....	37
5.2 Výzkumný vzorek a výzkumné metody.....	38
5.3 Výběr informantů.....	38
6 Formulace cílů výzkumného šetření a výzkumné otázky.....	41
7 Etika a průběh výzkumného šetření.....	43
7.1 Průběh výzkumného šetření.....	44
8 Shrnutí výzkumného šetření.....	62
Závěr.....	64
Seznam použitých zdrojů.....	65
Příloha: rozhovor s L. a P. ze dne 5. 1. 2024, Praha.....	69

Úvod

Punková subkultura, která vznikla v polovině 70. let 20. století, reprezentuje mnohem více než jen hudební styl. Byla a je výrazem odporu vůči establishmentu, hlasem mladé generace nespokojené s politickými, sociálními a kulturními normami doby. S provokativním vzhledem, odlišnými hodnotami a jedinečným životním stylem nejenže otřásla hudební scénou, ale také vyvolala mnoho otázek o svém vlivu na životní styl mládeže a získala si mnoho příznivců mezi mladými lidmi po celém světě. Často je spojována s odmítáním společenských konvencí a specifickým životním stylem. Takové projevy mohou vést k otázkám týkajícím se vlivu subkultury punk na chování mládeže, zejména co se týče rizikových činností. Cílem této práce je analyzovat významné prvky subkultury punk a zkoumat jejich potenciální vliv na životní styl mládeže. Chceme pochopit, jak a proč se mladí lidé k punku přiklání a jak tento životní styl může ovlivňovat jejich rozhodování a aktivity. Dále se snažíme porozumět, jaké hodnoty jsou pro punkovou subkulturu klíčové a jakým způsobem ovlivňují chování a postoje mladých lidí. Jednou z nejzřetelnějších charakteristik punku je jeho estetika, která se projevuje v extravagantním oblečení, tetování a piercingu, a samozřejmě v hudebním projevu. Srdcem punkové subkultury je hudba. Texty písní často reflektují sociální nespravedlnost a stávají se prostředkem společenského protestu a vyjádřením identity pro mnoho mladých lidí. Dalším významným prvkem subkultury je její odmítání autorit a důraz na individualitu a nezávislost. Tento odpor vůči autoritám může být pro mladé lidi atraktivní, zejména pokud se cítí marginalizováni nebo nesouhlasí s dominantními hodnotami společnosti. Zatímco pro některé mladé lidi představuje punk prostor pro osobní svobodu, sebevyjádření a solidaritu s ostatními, pro jiné může být vnímán jako destruktivní síla, která podkopává tradiční hodnoty. Porozumění těmto rozdílným interpretacím punku a jeho vlivu na život mládeže vyžaduje komplexní analýzu jeho významných prvků a jejich interakce s individuálními a sociálními faktory. Tato práce si klade za cíl prozkoumat, jaké jsou klíčové prvky punkové subkultury a jakým způsobem ovlivňují životní styl mladých lidí. V teoretické části jsou vymezeny pojmy mládež, subkultura a punk, dále se práce zabývá definicí a charakteristikou punkové subkultury – jejím vznikem a historickým pozadím, kontextem, který ji formoval a také klíčovými hodnotami subkultury a její symbolikou a estetikou.

Empirická část práce popisuje metody zvoleného druhu výzkumu, výběr vzorku respondentů a způsob sběru dat. Cílem výzkumu je na základě polostrukturovaných rozhovorů analyzovat vliv punkové subkultury na životní styl, hodnoty a postoje mladých jedinců. Je zhodnocen vliv punku na hodnoty, chování a postoje mladých lidí a jsou shrnuta hlavní zjištění a závěry výzkumu. Cílem práce je, aby poskytovala komplexní pohled na subkulturu punk, a přispěla k lepšímu porozumění jejího vlivu na mladou generaci.

1 Definice pojmů mládež a subkultura

1.1 Mládež

Mládí lze definovat jako období života mezi dětstvím a dospělostí, které je charakterizováno fyzickými, emocionálními, sociálními a psychologickými změnami. Přesný věkový rozsah mládeže se může lišit v závislosti na kontextu a kultuře, ale obvykle se pohybuje od adolescence (okolo 10 -12 let) až do rané dospělosti (většinou do 25 let). Už v raném středověku dělí Isidor Sevillský dětství na tři fáze, období od čtrnácti do jednadvaceti let pak nazývá adolescencia (Nodl in Franc a kol., 29, 2021). Toto životní období je spojováno s procesem sebepoznání, identitou, vzděláváním, formováním hodnot a hledáním vlastního místa ve společnosti. Mládež může být také chápána jako sociální skupina, která sdílí společné zkušenosti, zájmy a hodnoty, a která hraje důležitou roli v procesu sociálního a kulturního vývoje. Mladí lidé vytvářejí své vlastní subkultury a často to dělají jako reakci na dominantní normy a hodnoty společnosti, včetně těch, které zastávají jejich rodiče. Tím, že přijímají odlišné způsoby chování, komunikace a životního stylu, vytvářejí si vlastní identitu a hledají své místo ve světě. Subkultura a příslušnost k ní může být prostředkem, jak vyjádřit své pocity ohledně problémů ve společnosti. Často se objevují témata jako sociální spravedlnost, environmentální udržitelnost nebo boj proti diskriminaci. Sak mládež definuje jako sociální skupinu se specifickou pozicí a úlohou ve společnosti. Do této skupiny bývají zařazováni jedinci ve věku od ukončení základní školní docházky do věku ukončení sociální zralosti, převzetí všech rolí dospělých a získání plnohodnotného občanského statutu. Obvykle je za horní hranici považován věk 26 až 30 let (Sak, 6, 2000). Daniel vidí mládež jako sociokulturní kategorii s vazbou k biologickému věku (Daniel, 34, 2023). Smolík dává toto životní období dohromady mj. s projevy rebelie, neukotveností a relativizací hodnot (Smolík, 2017). Celkově lze mládí definovat jako klíčové období v životě jedince, během něhož dochází k mnoha změnám a výzvám, a které má vliv na formování jedincovy identity a pozice ve společnosti. Životní styl mládeže je soubor hodnot, postojů, preferencí, aktivit a způsobů chování, které charakterizují životní styl mladých lidí. Tento koncept zahrnuje různé aspekty života mládeže, jako je způsob oblékání, hudba, kterou poslouchají, aktivity, kterým se věnují ve volném čase, způsob

komunikace, sociální interakce a hodnoty, které si osvojují. Životní styl mládeže může být ovlivněn mnoha faktory, včetně kultury, sociálního prostředí, rodinných hodnot, technologických inovací a ekonomických podmínek. Duffková životní styl charakterizuje jako systém významných činností a vztahů, životních projevů a zvyklostí typických, charakteristických pro určitý subjekt. Je to ve značné míře konzistentní životní způsob jednotlivce, jehož jednotlivé části si vzájemně odpovídají, jsou ve vzájemném souladu, vycházejí z jednotného základu, mají společné jádro, resp. určitou jednotící linii, tj. jednotný „styl“, který se jako červená linie prolíná všemi podstatnými činnostmi, vztahy, zvyklostmi apod. nositele daného životního stylu. Životní styl skupiny lze pak stručně charakterizovat jako systém významných činností a vztahů, životních projevů a zvyklostí typických, charakteristických pro určitý subjekt (jedince či skupinu, event. i společenství či společnost coby konkrétní nositele životního způsobu) (Duffková, 2006, online). Mladí lidé tedy často hledají svou identitu a místo ve společnosti prostřednictvím svého životního stylu a hledají způsoby, jak se odlišit od starších generací. Tento styl může být různorodý a měnit se v závislosti na individuálních preferencích a trendech, které jsou aktuální v dané době. Tento koncept je důležitý pro porozumění tomu, jak mladí lidé vnímají a interagují se světem kolem sebe a jak se vyvíjí mládežnická kultura a subkultury.

1.2 Subkultura

Každá kultura je lidským produktem, vznikla v určitém časovém a prostorovém rozmezí, je sdílena s dalšími jedinci a má vliv na jejich sociální vazby. Subkultura se odlišuje specifickými normami a hodnotami, chováním a životním stylem svých členů. Často je vnímána negativně, utváří se mimo domov a rodinu a je v opozici k masové kultuře. Má svůj styl, kterým se odlišuje od majoritní společnosti. Subkultura je úzce spjata s životním stylem mládeže, protože zahrnuje způsoby, jak mladí lidé žijí, komunikují, vyjadřují se a vnímají svět kolem sebe. Členové subkultury často sdílejí podobné preference v oblasti hudby, módy, umění, volnočasových aktivit a dalších aspektů života.

Jejich životní styl se může lišit od mainstreamové kultury a normativního chování, což umožňuje vyjádřit individualitu a příslušnost ke specifické skupině. Jednotliví aktéři se pohybují na škále od občasných konzumentů přes ty, co se subkulturních aktivit účastní pravidelně až po ty, co jsou aktivní a subkulturu pomáhají tvořit a udržovat při životě. V subkultuře zdůrazní svoji odlišnost a individualismus v protikladu k šedé mase (Kolářová, 2011). Novotná subkulturu chápe jako skupinu charakteristickou specifickým souborem norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu, která se nějakým způsobem vymezuje vůči majoritní společnosti a ne zcela nutně musí být pouze subkulturou mládeže, za významnější považuje sdílení hudebního stylu (Novotná in Daniel a kol., 249, 2013). Pro Kolářovou je hudba v subkulturách prostředkem sdělování i sdílení hodnot, názorů a pocitů. Specifická prostředí jako koncerty a festivaly jsou pak místem seznamování a sbližování a vlastní provozování hudby může být prostředkem seberealizace, potvrzení identity, budování prestiže či vyjádření protestu (Kolářová, 171, 2011). Životní styl mládeže v rámci subkultur může zahrnovat různé prvky, jako jsou alternativní módní trendy, specifické hudební preference, osvojení konkrétních hodnot nebo zájmů, a také vytváření vlastních sociálních prostorů a komunit. Tím, že mladí lidé naleznou společenství a podporu v rámci své subkultury, mohou se cítit více identifikováni a spokojeni se svým životním stylem. Subkultura tedy ovlivňuje a formuje životní styl mládeže tím, že poskytuje rámec pro vyjádření jejich osobnosti, zájmů a hodnot. Hebdige má zato, že subkultura může představovat podstatnou součást lidského života – je ústředním bodem, ale může také být rozptýlením či odreagováním se od školy, domova či práce, případně také prostředkem útěku (Hebdige, 183, 2012). Subkultury mládeže vznikají na pozadí vrstevnických skupin a subkulturních part. Tyto party jsou základní jednotkou subkultury mládeže a zde se utváří i ideové paradigma, kdy si jedinec utváří hodnoty, postoje a vztahy k okolnímu světu a k sobě samému (Smolík, 57, 2017). Jako první se subkulturám věnuje chicagská škola – v rámci studia města a prostředí zaměřuje pozornost i na komunitu bohémů, nezaměstnaných, tuláků, narkomanů a dalších reprezentantů jiné než většinové kultury. Přispěla k porozumění subkultur tím, že se zaměřovala na jejich vztah k širšímu sociálnímu kontextu a prostředí, ve kterém operují.

Jejich výzkumy poskytly cenné poznatky o tom, jak sociální, ekonomické a kulturní faktory ovlivňují vznik a chování subkultur, a jak mohou tyto skupiny přispívat k formování městského života a identit.

Jednání těchto skupin lidí a konflikty s tím spojené vysvětluje chicagská škola především technologickými, ekonomickými a společenskými změnami v moderním velkoměstě (Michela a kol., 13, 2021). Dle Smolíka se věnuje především deviantním jedincům – outsiderům, životním ztroskotancům, které studuje biografickými metodami a skládá jednotlivé znaky charakteristické pro konkrétní subkultury (Smolík, 57, 2017). Pojem subkultura tehdy označuje skupiny stojící mimo či na spodním žebříčku společnosti, sdružuje jedince vyloučené z dominantní společnosti. Chicagská škola pak jejich život studuje a popisuje, snaží se pochopit jejich prožívání. Podle Parsonse se členové subkultury chovají stejně jako ostatní – mají potřebu uznání a přijetí v rámci své skupiny, byť se jako celek proti většinovému řádu vymezují (Kolářová, 2011). Na evropské půdě se výzkumem subkultur zabývá v 70. letech 20. století Centrum pro současná kulturní studia (CCCS) při univerzitě v Birminghamu. Podle jejich názoru je subkultura schopna vybojovat si na převládající kultuře autonomii a odlišnost, byť stále zůstane její podřízenou součástí. Jejich rozvoj je reakcí na neutěšený vývoj společnosti v krizi sedmdesátých let (Kuřík a kol., 2018). Jejich vznik dle Hebdige poukazuje na rozpad konsenzu v poválečném období a svoji výzvu vyjadřují stylem. Zaměřuje se na analýzu subkultur a jejich vztahů k dominantní kultuře, zkoumá, jaké určité skupiny a komunity, jako například punková subkultura, používají symboly, módu a jiné kulturní projevy jako způsob odporu a vyjádření své identity v konfrontaci s hlavním proudem společnosti (Hebdige, 2012). CCCS aplikuje a rozvíjí koncepty, témata a pojmy převzaté z "frankfurtské školy". Tyto přístupy částečně reflektují kritiku kapitalistické společnosti, přičemž čerpají z myšlenek Marxe a Gramsciho. Dále zkoumají, jak kulturní průmysl napomáhá ideologické legitimitě kapitalistického uspořádání. Frankfurtská škola upozorňuje na to, že kulturní průmysl je symptomatickým projevem moci ve společnosti a má podíl na formování masy, v níž jedinec ztrácí svou individualitu.

Členové Frankfurtské školy, jako například Theodor W. Adorno a Max Horkheimer, kritizovali masovou kulturu jako prostředek manipulace a kontroly nad masami. Tvrdili, že masová kultura, včetně masových médií a kulturních produktů, přispívá k homogenizaci společnosti a potlačuje individuální myšlení a kritické uvažování. Frankfurtská škola se zaměřovala na vliv průmyslové společnosti na kulturu a společnost. Tvrdili, že průmyslová revoluce a kapitalismus vedou k závislosti lidí na hmotných statcích a manipulaci ze strany mocných. Kulturní průmysl chápou jako prostředek, který slouží k udržení existujících sociálních a ekonomických struktur. Podle této teorie kulturní průmysl produkuje standardizované, komerční produkty, které podkopávají autentičnost a individualitu (Smolík, 2017). Podle Daniela pak pro CCCS jsou subkultury formacemi dělnické i středostavovské mládeže bouřící se proti buržoazní kulturní hegemonii i proti rodičovské kultuře jako takové (Daniel, 15, 2016). Bláha má pak zato, že toto centrum přineslo nové uchopení subkultur, kterými rozumí menší celky v rámci kulturní společnosti a je třeba je vnímat v rámci širší struktury, jíž jsou součástí. Subkulturu jako takovou tedy určuje odlišení od rodičovské a dominantní kultury (Bláha, 29, 2021). Podle Kolářové CCCS prezentuje heroickou představu o subkulturách a vyzdvihuje je proto, že zastávají podřízenou pozici. Navíc je pouze britským modelem založeným na studiu určitých segmentů britské mládeže (dělníci a bílí muži) v konkrétní době (poválečná generace), je to tedy pojetí kulturně specificky zakotvené (Kolářová in Daniel a kol., 234, 2013). V subkultuře lidé s podobnými hodnotami a zájmy sdílí i svoji vizáž, což přispívá k určité míře sjednocení a usnadňuje navazování nových kontaktů a rozšiřování skupiny. Pravidelná setkávání na určitých místech pak umožňují upevňování vztahů a posilují identifikaci s danou subkulturou. Pro některé členy může tato komunita představovat jakousi alternativní rodinu, kde jsou vztahy velmi pevné a pocit příslušnosti k této skupině je vnímán jako výhoda ve srovnání s většinovou společností. Komunita tak definuje skupinu lidí a odlišuje ji od většinové společnosti. Tento pocit nevychází pouze z touhy odlišit se, ale také z touhy někam náležet, stát se součástí skupiny se společnými zájmy, která se pravidelně schází. Pro některé jedince to může dokonce znamenat konec vyloučení z hlavního proudu společnosti, a zejména punková subkultura by mohla být popsána jako sběrna odpadlíků (Kolářová, 2011).

V punkové subkultuře je styl považován za zásadní prvek, který hraje klíčovou roli v identifikaci a vyjádření punkového životního stylu a hodnot. Styl v punku není pouze o vnějším vzhledu, ale také o celkovém přístupu k životu a společnosti. Jedná se o výraz odporu vůči konvenčním normám a hodnotám, který může být vyjádřen skrze oděv, účesy, tetování, make-up, ale také chování, hudbu a umění. Punkový styl je často spojen s do it yourself přístupem, kreativitou, individualitou a nezávislostí na mainstreamových trendech. Je to prostředek, jak se punkoví jedinci odlišit od hlavního proudu a vyjádřit svou osobní identitu a přesvědčení. V tomto smyslu je styl v punku nejen prostředkem sebevyjádření, ale také formou protestu proti ustáleným společenským normám. Podle Smolíka vypovídá o skupině, může být chápán jako symbol nebo znak a skládá se z image – vzhled, oblečení, vystupování, a argotu – specifické slovní zásoby (Smolík, 33, 2017).

V Československu začíná marxistická sociologie formulovat výzkumné otázky týkající se subkultur v šedesátých letech. Diskuse o těchto subkulturách získávají větší pozornost a význam od osmdesátých let, kdy se stávají předmětem zájmu vědecké komunity i širší veřejnosti. Avšak tehdejší vládnoucí elity mají tendenci tyto aktivity potlačovat a směřovat mládež k organizacím a sdružením, které jsou v souladu s oficiální ideologickou linií. Tento pokus o kontrolu subkultur a mládežnických aktivit je součástí širšího úsilí o udržení politické a ideologické stability v zemi. Mnoho subkultur a nezávislých hnutí je buď potlačováno, nebo podléhá intenzivnímu dohledu a cenzuře ze strany vládnoucích autorit. Navzdory tomuto tlaku však subkultury v Československu existují a představují důležitou formu odporu proti oficiálnímu režimu a zároveň prostor pro vyjádření individuální identity a svobodného myšlení (Kolářová, in Daniel a kol., 2013). Nonkonformní projevy mládeže jsou předmětem sociálně psychologického, pedagogického a bezpečnostního výzkumu, který se zaměřuje na společenské deviace a protisociální činnost mládeže. Po pádu socialistické diktatury jsou opoziční aktivity a hnutí zkoumány, výzkum disentu provádí mimo jiné Ústav pro soudobé dějiny. Na trhu se objevují publikace o hudebních alternativách, na kterých se podílí pamětníci.

Od devadesátých let má zájem o subkultury i prostředí české politologie, především ve spojení s bezpečnostními studii (Michela a kol., 17 -19, 2021). Optikou extremismu jsou pak subkultury vnímány jako nositelé ideologických poselství a potenciální riziko pro společenský řád, přičemž klíčovým kritériem je dodržování zákonů, vztah k ústavním hodnotám a násilí (Kuřík a kol., 29, 2018). Podle Kolářové nelze klást rovnítko mezi subkulturou na straně jedné a politiku či společenský odpor na straně druhé, neboť mnoho jedinců subkulturou pouze konzumuje jako zábavu a převládá zde apolitičnost, v českém kontextu pak nelze označit subkultury za levicové či vyznávající výrazněji alternativní hodnoty. Vliv příkládá polistopadovému vývoji a převažujícímu neoliberálnímu klimatu. Nejčastěji zmiňované hodnoty jsou pak v intencích individualismu, zábavu, užívání si a naplňování osobních zájmů. Sem spadá i tolerance k užívání drog a jejich konzumace (Kolářová in Daniel a kol. 241, 2013).

2 Historický kontext subkultury punk

Sociologická encyklopedie vysvětluje výraz slova punk (z angl. trouchnivé dřevo, povaleč) jako hnutí mládeže distancující se od životní orientace na konzum, kariéru a vůbec „měšťácké“ hodnoty, což příslušníci subkultury demonstrují provokativním oblečením a chováním. Jeho vznik zasazuje do největší nezaměstnanosti mládeže ve Velké Británii v polovině 70. let (Sociologická encyklopedie, online, 2017). Vaněk nachází pojmenování punk rock poprvé v r. 1971 jako označení nového hudebního stylu, který se od klasického rocku liší vyššími decibely a jednodušší hudbou a texty (Vaněk, 132, 2002). Ačkoliv je punková subkultura nesmírně diverzifikovaná a nemá jednotný soubor hodnot nebo ideologií, existuje několik klíčových aspektů, které charakterizují její základní ideologii a hodnoty. Je to zejména silný odpor vůči mainstreamové kultuře a tradiční společnosti. Před vznikem punku existuje několik hudebních a kulturních hnutí, která ovlivní jeho formování - rock 'n' roll 50. let, hnutí hippies 60. let a rocková hudba konce 60. let, zejména glam rock. Proti rocku, jeho hudbě i vizáži, vystupují dle Vaňka všechny ideologie a až na výjimky se jim ho nepodaří umlčet. Je nepřítelem západních demokracií, které mu vytýkají špatný vkus, divošství a primitivismus a také sexuální nevázanost. Využívá ovšem také tržních mechanismů, aby z nahrávek a koncertů udělal žádané zboží a tím obrousil jeho hrany (Vaněk, 366, 2010).

V 70. letech zasahuje západní svět stagnace nebo přímo recese, roste nezaměstnanost, z hippies se stávají yuppies a končí válka ve Vietnamu, mnozí Američany považována za nesmyslnou a nespravedlivou. Hudba se stává méně pochopitelnou, prodej gramofonových desek klesá, ubývá koncertů, nevznikají nové kapely. Chybí nové myšlenky a doba postrádá tvůrčí záblesk, ale tento stav nemůže trvat věčně (Vaněk, 2002). V této době vzniká v New Yorku několik klíčových punkových kapel, např. Ramones, Television a Patti Smith. Newyorskou punkovou vlnu považuje Smolík za spíše intelektuální a nikoliv chuligánskou, umělcům je kolem třicítky a v tvorbě se inspirojí prokletými básníky, je to tedy spíše vzpoura dekadentního intelektuála (Smolík, 166, 2017). Nicméně rocková hudba přestává být jen monstrózní podívanou a stává se opět živým a spontánním projevem mladých hudebníků. Rock se vrací ke svým kořenům, k jednoduchosti, přímočarosti a energii.

A také k tvrdosti v hudbě i textech. Tvorba přestává být doménou slavných hvězd a stává se potřebou širokého okruhu lidí, kteří spontánně, mnohdy bez hudební průpravy, hrají a zpívají tak, jak je to baví. Hudba se také stává místem sociální konfrontace (Vaněk, 178, 180, 2002). Tvůrce kapely Sex Pistols Malcolm McLaren se inspiroval revolučním rokem 1968 a situacionismem, politickým a uměleckým hnutím, snažícím se odhalit každodenní život jen jako pouhý podvod (Gilbert, 137, 2007). Za průkopníky či předchůdce punku lze bezpochyby označit tělesa The Stooges (a jejich první desku z r. 1969), a glamrockové New York Dolls ze začátku 70. let. Líhni dalších kapel se stává newyorský klub CBGB, založený roku 1974. S ním je spojená kapela Television a její frontman Richard Hell, který jako první přichází s roztrhaným tričkem pospojovaným zavíracími špendlíky, nakřivo ostříhanými vlasy a černým křivákem. Punkový oděv je inspirován filmovými horory a komiksy, součástí je číro a odpor ke květinové generaci. Na levném saku jsou připevněné placky s punkovými motivy a vše doplňují spínací špendlíky. Nezbytností je kožená, pomalovaná bunda, řetězy a vysoké boty (Vaněk, 181, 2002). Narozdíl od hvězdných kapel punk nabízí každému možnost vyskočit na pódium a bez valných pěveckých či hudebních kvalit se vyjádřit a zpívat o čemkoliv, co ho v životě štve. To je přesně to, co tehdejší mladé generaci chybí. V punku se může realizovat, projevit své schopnosti a případně i vybit vztek. Hraje se v malých klubech, kde má publikum ke kapele blízko (Formánek, Csölleová, 9, 2018). V r. 1975 začíná v New Yorku vycházet první fanzin s názvem Punk, ve kterém autor John Holstrom informuje o nově vznikající hudební vlně. Výraz považuje za známý, dle něj se poprvé objevil již několik let předtím v časopise Cream. Jeho časopis je však inspirativní v tom, že je DIY a motivuje další lidi k tomu, aby něco tvořili sami. A také Holstrom věří v hlavní myšlenky punku – individuální svoboda, odpor proti autoritám, svoboda projevu a taky svobodná možnost štvát stupidní lidi (Formánek, Csölleová, 2021). Tato existence alternativního tisku demonstruje, že nejen šaty a hudba mohou být okamžitě a levně produkovány z omezených a právě dostupných zdrojů. Ziny vychází v malých nákladech a jsou distribuovány do spřátelených maloobchodních prodejen (Smolík, 170 – 171, 2017). Punk se rozšiřuje i do dalších částí světa, včetně Austrálie, Evropy a Jižní Ameriky,

kde každá země má svou vlastní jedinečnou interpretaci punkové kultury a hudby - úspěšné koncerty mj. v Japonsku a australském Sydney odehrají začátkem 80. let ikony britské punkové scény The Clash (Gilbert, 2007).

Punková vlna je tedy reakcí na širší sociální, ekonomické a kulturní podmínky své doby. Jednoduchý, agresivní styl zaujme protestně naladěnou a znučenou mládež, vychází z totálního odmítání společenských konvencí a norem ve spojení s nihilistickým pohledem na svět. Vlasy jsou vyholené a zpevněné do ostnů, oblečení je roztrhané a v uších i jinde se nosí spínací špendlíky (Smolík, 168 – 169, 171). Punk ukázal, jak důležitá je provokace. Rock byl rebelský, ale nezašel nikdy tak daleko, aby urážel královnu a producoval se se svastikou. Dává také příležitost promluvit i lidem z okraje společnosti, jako potomkovi irských přistěhovalců Johnny Rottenovi nebo synovi přistavního dělníka Wattie Buchanovi (The Exploited). Vyjádřit se a být slyšeni mohou být jen díky punku. Ten dává příležitost všemožným podivínům a lidem odsunutým na okraj společnosti. Otevírá také prostor ženám, které už nemusí být jen ozdobou či sexy lákadlem jako v rocku (Švamberk, 2018). Neoficiálním manažerem New York Dolls je „otec punku“, Brit Malcolm McLaren, který stojí za punkovou explozí v rodné vlasti. Módní butik, který vlastní s Vivien Westwood, přejmenuje v r. 1975 na „Sex“ a nabízí v něm všemožnou punkovou módu – pomalovaná trička, kostkované kalhoty se zipy, S/M doplňky. Zde také objeví Johna Lydona alias Johnnyho Rottena a nejznámější punková kapela je na světě (Formánek, Csölleová, 2021). Toto období označuje Smolík jako protopunkové (Smolík, 165, 2017).

2.1 Klíčové osobnosti a kapely – Velká Británie

V 70. letech je Anglie postižena ekonomickou recesí, vysokou nezaměstnaností a sociálními nerovnostmi. Nezaměstnanost postihuje hlavně mladou generaci a ta propadá hluboké skepsi ohledně vlastní budoucnosti. Jejich dosavadní idoly se kácí (předávkování drogami, rozpad kapely), případně se stanou celebritami a jejich životní standard je soudobé mládeži odcizí.

Punk je zde spjat s dělnickou třídou a hlasem vyděděnců (Švamberk, 2018). V této době vzniká nejznámější punkové těleso Sex Pistols, když se John Lydon alias Johnny Rotten přimotá do McLarenova obchodu na King's Road a McLaren ho do kapely dosadí jako zpěváka. Původní baskytarista Jones je po krátkém čase nahrazen Simonem Ritchiem alias Sidem Viciousem, který sice nezahraje ani tón, ale jeho punková image je dokonalá. I samotný název Sex Pistols považuje Vaněk za dokonalý marketingový tah, kdy navozuje představu pistole, případně sexuální zbraně, a s mladými rebely se můžou ztotožnit tisíce dalších (Vaněk, 2002). McLaren vysvětluje, že punkový vzhled je reakcí na módu mladých a psaní sloganů na oblečení jim dává možnost sebevyjádření, Rotten pak o hudbě a rouhačských textech Sex Pistols prohlašuje, že jsou velmi upřímné. (Simpson, 2022). Provokativní image, hrubá a syrová hudba s jednoduchými rify a protispolečenské texty, které vyjadřují frustraci mladé generace. Sex Pistols získávají mediální pozornost svými kontroverzními vystoupeními a skandály a stávají se symbolem punkového hnutí. Otevírají také cestu pro mnoho dalších punkových kapel.

Objev nové subkultury vždy doprovází vlna hysterie v tisku, která se pohybuje mezi hrůzou a okouzlením, hnusem a pobavením a je poukazováno na její protispolečenské chování. Punk podkopává každý důležitý společenský diskurz – oděvy složené z toho nejpodřadnějšího, symbolicky znesvěcené školní uniformy, divoký tanec „pogo“, názvy kapel i skladeb hlásící se dobrovolně k vyvrženectví, chaos na všech úrovních (Hebdige, 2012). Skladby God Save the Queen a Anarchy in the UK lze bezpochyby považovat za punkové hymny a v roce 1976 trhají hudební žebříčky.

Sex Pistols kralují hitparádám, ale také děsí spořádané britské občany – vrcholem je jejich vystoupení v televizní show Billa Grundyho téhož roku, kde moderátora kapela nazve mimojiné „parchantem, zmrdem a debilem“ (Simpson, 2022). Jeden z diváků je takovým projevem rozhořčen natolik, že rozkopne svůj televizor (Svítivý, 1991). Od počátku je punk rozežírán drogami a nihilismem a heslo No Future naplňují mnozí vrchovatě v čele se Sidem Viciousem, který zemře na předávkování heroinem (Švamberk, 2018). Symboly britské moci napadají se stejnou vervou i další v té době vzniklé ikony britského punku, The Clash a The Damned (Vaněk, 2002).

Zatímco Sex Pistols jsou kapelou vytvořenou víceméně jen s cílem rozčítit a šokovat, The Clash mají hlubší poselství a netají se svými levicovými postoji. Když na koncertě pro Antinacistickou ligu frontman Joe Strummer vystoupí v tričku RAF, pro někoho už je to přes čáru. Sám Strummer pak tvrdí, že to má být provokace a poučení. A královské námořnictvo odrazuje od poslechu jich i dalších punkových kapel na palubách lodí Jeho veličenstva (Gilbert, 2007). Rozlišit mezi dopadem těchto kapel je takřka nemožné, velkým úspěchem Clash je však bezpochyby to, že dokázali přesvědčit desítky tisíc mladých bílých lidí v Británii, aby nepřebírali rasistické názory svých rodičů. Kapela od začátku deklaruje, že je proti rasismu a ignoranci a naopak podporuje kreativitu, jejich koncerty mají za cíl mít nějaký obsah. Hebdige má dokonce zato, že punková subkultura vznikla částečně jako odpověď na znovuoživení se rasismu a některými kapelami používaná svastika má pouze provokovat (Hebdige, 1975, 2012). Koncerty jsou ovšem často také chaotické a násilné, zcela běžné je plivání na kapely. Clash vyjadřují také nechuť k velkým show na stadionech, které reprezentují hudební byznys v celé jeho cynické, kapitalistické podobě, předraženými vstupenkami počínaje a špatným výhledem a mizerným zvukem konče. Dle nich by tohle punk zničilo (Gilbert, 2007). Veselejší image frendíků z Mechanického pomeranče volí další britská legenda The Adicts, i když to není míněno jako adorace násilí, ale spíš jako vykořeněnost mládeže. Nechtějí hrát to samé, co ostatní punkové kapely, tak se snaží vyvinout vlastní styl muziky i zpěvu.

Jedna z mála kapel první punkové vlny, která ovlivnila a vydržela tu druhou a koncertuje dosud (se stále stejným frontmanem Charlie Harperem, nar. 1944) jsou londýnští UK Subs (Glasper, 2010).

Druhé období ze tří je dle Smolíka klasické punkové období (1977 – 1984/85), kdy se subkultura rozšiřuje i do východoevropských zemí (Smolík, 165, 2017). Znamená to rychlejší a agresivnější hudební styl a často silnější politické a sociální poselství. Punk v osmdesátých letech prochází změnami, rozvíjí se do různých subžánrů. Navzdory komerčnímu úspěchu zůstává i nadále spojen s alternativní kulturou a nezávislými hudebními scénami. DIY (Do It Yourself) etos, který zdůrazňuje nezávislost na hudebním průmyslu a samostatnou tvorbu, je stále silně přítomen a nezávislá hudební vydavatelství a koncertní místa hrají klíčovou roli v podpoře punkových kapel.

V tomto období se vzrušující pocit z něčeho nového vytrácí, Sex Pistols se rozpadají, Sid Vicious se předávkuje, Clash vydají trojalbum Sandinista, které zní zcela jinak než ta předchozí. Co začalo jako otřes tradičních hodnot a prolhaného byznysu, to je vysáto chamtivostí a nudou, ale sémě již je zaseto. Nově vzniklé kapely přetaví svoji frustraci a založí labely, na kterých desky sami vydávají (Glasper, 12 - 13, 2010). Když frontman kapely Crass (v době založení v r. 1977 patnáctiletý) Steve Ignorant navštíví koncert Clash a Strummer mu řekne, ať si založí kapelu, pokud má pocit, že to umí líp, vezme ho za slovo a jde do toho s tím, že bude další Johnny Rotten. První koncert odehrají Crass na dvoře londýnského squatu, kdy jim po patnácti minutách rozhořčený občan vypne proud. Většinou hrají opilí a dle svých slov se o nic nesnaží, jen prolomit banalitu první punkové vlny, a o rok později vydávají vlastním nákladem první desku (Glasper, 2012). Koncem sedmdesátých let vznikají Vice Squad v čele se zpěvačkou Beki Bondage, v r. 1979 ohromí svých chaosem hc punkoví Chaos UK a o rok později Disorder. Obě tato tělesa se řídí heslem „kravál, ne hudba“ a vše doplní nekompromisními texty. Další dodnes hrající legendou založenou r. 1979 jsou GBH z Birminghamu a Varukers.

Zpěváka Rata k založení kapely inspirovali Sex Pistols v Top of the Pops. Nejtvrdší odnož punku, kterému dají název disbeat, jsou pak Discharge (Glasper, 2012). Asi nejznámější britská kapela tohoto období, jejíž trička nosí punkeři dosud, jsou skotští The Exploited. Pro někoho jsou ovšem pouze karikatura punku, dobrá jen pro lidi, pro které je hlavní mít na hlavě číro, pořádně se ožrat a dělat bordel (Glasper, 2012).

2.2 Klíčové osobnosti a kapely - USA

V druhém punkovém období se objevuje hardcore punk s kapelami jako Black Flag, Minor Threat a Dead Kennedys. Dead Kennedys jsou jednou z nejvýznamnějších a nejvlivnějších punkových kapel, které vznikají v San Franciscu v sedmdesátých letech. Kapela je založena roku 1978 a rychle se stane symbolem punkového hnutí své doby. Jejich hudba je charakteristická rychlými, agresivními riffy, politicky angažovanými texty a provokativními vokály frontmana Jella Biafry. Texty kapely často reflektují politické a sociální problémy, jako jsou korupce, nespravedlnost a manipulace médií. Kapela se často angažuje v politických a sociálních otázkách, a to nejen prostřednictvím své hudby, ale i aktivní účastí na různých kampaních a protestech. Jejich dědictví zůstává důležitou součástí punkové kultury, přičemž jejich hudba a texty inspirují další generace umělců a aktivistů. Pozdvižení vyvolává kapela hned první singlem z r. 1979 s názvem California Über Alles, parafrázujícím hymnu nacistického Německa. Jedineční jsou Dead Kennedys také tím, že mají černošského bubeníka. Albem Frankenchrist z r. 1985 si vykoledují soudní řízení pro obscénnost, které sice vyhrájí, ale jejich desky se nesmí prodávat ve velkých řetězcích. Krátce nato Biafra kapelu opouští a dál pokračuje sólo. Na jejich poselství částečně navazují o dekádu mladší krajaní Anti – Flag, kteří se stávají tváří znovuzrozeného politického punku a Dead Kennedys a Crass označují za své vzory. Nezdráhají se ovšem vydávat své desky u velké firmy s argumentem, že tak svoji hudbu dostanou k početnějšímu publiku a tím spíš přispějí ke změně ve společnosti a nedají si prý nic diktovat. Jejich cílem je nenásilná změna politické orientace USA – kritizují hlavně válku v Iráku a nespravedlivé přerozdělování bohatství (Švamberk, 2006).

3 Historický kontext subkultury punk v českých zemích

Punková subkultura proniká vcelku rychle i za železnou oponu a stejně jako v New Yorku jsou první, kdo se o ni začnou zajímat, spíš intelektuálové nebo underground. Oproti Británii zde punk z dělnické třídy zpočátku nevychází. Hudební nahrávky, fanziny a další materiály se sem dostávají neoficiálními kanály. Lidé je pašují přes hranice, kopírují a sdílejí s ostatními. I přes cenzuru je možné zachytit informace o punkové kultuře prostřednictvím zahraničních médií, jako je rozhlasové vysílání, televizní pořady, časopisy a hudební nahrávky. Tyto zdroje poskytují, byť kusé a mnohdy zkreslené, informace o punkové hudbě, módních trendech a politickém významu subkultury. Hraje se na ilegálních koncertech, ve stodolách nebo sklepích. Pro mnoho mladých lidí představuje punková subkultura symbol odporu vůči totalitnímu režimu, svobody a individuality. V zemích původu, jako jsou Spojené státy a Velká Británie, vzniká punk i jako odpor vůči hippies a jejich ideálům lásky a míru, punková hudba a kultura se prezentuje jako drsnější a odlišnější alternativa k hippies, často zdůrazňující agresivní, provokativní a politicky angažovaný přístup. Naopak v Československu se punková subkultura rozvíjí ve spojení s undergroundovým hnutím a lidé spojení s undergroundem jsou prvními, kteří do země přinášejí punkové nahrávky a materiály. Koncerty punkových kapel jsou často součástí undergroundové scény a probíhají v symbióze. Ve stejné době do revoluce žijí punkeři i se skinheady, kterých je zde tehdy poskrovnu.

3.1 Punk před rokem 1989

Přestože je punková subkultura chápána jako protestní hnutí proti kapitalismu, nachází své místo i v socialistických zemích. Zde je chápána jako ideologická diverze z kapitalistického západu a oficiální přístup se omezuje na zákazy, pohružky a policejní zásahy (Vaněk, 366, 2010). Vaněk si klade otázku, proč komunistická propaganda nevyužila punku s jeho protiburžoazními a protiválečnými názory pro své účely a proč se stavěla proti levicovým západním skupinám, vzniklým z dělnické třídy (Vaněk, 361, 2010). Socialismus je prezentován jako ideál solidarity a rovnosti, ale ve skutečnosti se vyznačuje spíš autoritářskými praktikami a potlačováním jakéhokoliv odlišného názoru či projevu.

V socialistických zemích je punk pro mládež prostředkem k vyjádření frustrace a nespokojenosti se státním řízením. Pokud je soudruhy často označován za fašistický, tato nálepka může mít kořeny v nedostatečném porozumění punkové kultuře a zjednodušujících představách o tom, co punk skutečně znamená. Navíc je vyjádřením nespokojenosti a odporu vůči vládnoucímu režimu.

Když se mladý člověk vypravil na koncert novovlnné nebo punkové kapely, pak nejspíš proto, že chtěl vybočit z této šedivé každodennosti, pobavit se, vykřičet, dopřát si chvíli vypřáhnutí z chomoutu (Vaněk, 2002). Punkeři jsou často vnímáni jako hrozba pro společenskou stabilitu a proto jsou podrobováni policejnímu dohledu a represím a to často jen kvůli nekonformnímu chování a vzhledu. Tato opatření jsou součástí širších snah režimu o kontrolu společnosti a potlačení jakéhokoli projevu odporu nebo odlišnosti. „Spolužáci ze šutrárny uspořádali v půlce 80. let koncert skupiny Letadlo, první punkovénovovlnnej koncert v Hořicích, a byl z toho velké průser a vyšetřování. Hrdě jsem se přiznal, že jsem byl jeden z účastníků a měl dokonce tmavý brejle...Muzika byla vzácná, když se ke mně dostala kazeta Exploited a Joy Division, votáčeli jsme to furt dokola, a když pak někdo dovalil na kazetě Dead Kennedys, bylo vymalováno“ (Málek in Vostřez, 2010). Ivo Pospíšil nazývá otcem punku Karla Habala, zakladatele rockové Garáže, který první punkové desky přiveze koncem 70. let z Anglie a má zato, že tuzemský punk nemá tehdy s britským vizuálně příliš společného – čiro je vzácností, spíš jen krátké rozježené vlasy a na tričku nápis No future. Habal je mj. také první, který ze zámoří přijde s tím, že na koncertech se nemá sedět (Pospíšil, 2022). Kromě importu desek ze zahraničí slouží jako zdroj punku i desky pouštěné na poslechové večerech a informace se dají najít i v západoněmeckém časopisu Bravo (Fuchs, 16, 2010). Mezi první punková tělesa Fuchs řadí Energii G, Zikkurat, Hlavy 2000 a částečně i alternativní Extempore (Fuchs, 2010), byť sám Chadima svoji kapelu za punkovou nepovažoval (Chadima, 2015).

Poté, co je zlikvidován underground, represivní aparát přesouvá svou pozornost právě na novou subkulturu, kterou bere pod křídla i Jazzová sekce (na Jazzových dnech v r. 1979 se poprvé představí první česká punková kapela – patnáctiletí kluci Energie G) (Vaněk, 2002).

Tato organizace je v dokumentech ministerstva vnitra uváděna jako jedna nejnebezpečnějších opozičních organizací (pár let nato je pro jistotu zakázána) a nového nepřítele nachází fyzické i v přidrzelých punkových pubertáčích. Těch se zastává v dopisu Gustávu Husákovi v r. 1987 i nestor českého undergroundu, Ivan Magor Jirous, a požaduje, aby režim přestal punk a punkery pronásledovat (Chadima, 2018). Jedinou možností, jak hrát oficiálně a veřejně, je získat přehrávky – po vystoupení před komisí, což se některým kapelám (jako teplickým FPB) načas podaří. Jinak jsou neoficiální koncerty, hlášené zpravidla jako svatba či zasnuby, rozháněny, někdy i předtím, než se vůbec začne hrát. Největší akcí StB zaměřenou na tzv. volnou či závadovou mládež je akce Odpad z počátku 80. let. Podle zjištění orgánů se závadové činnosti dopouští hlavně uční a středoškoláci, ale problémovou mládež lze nalézt i mezi studenty VŠ a nejvíce je páchána ve velkých městech a průmyslových aglomeracích (Chadima, 2018). I Vaněk má zato, že punk a nová vlna jsou městskou záležitostí a objevují se hlavně v Praze, na Ostravsku, v severních Čechách. Hraje se ale i mimo velká města, na venkovských undergroundových akcích (Vaněk, 2010). V roce 1986 přichází perestrojka a s ní uvolnění a Svaz mládeže pořádá první Rockfest. To, co se v sousedních socialistických zemích již svobodně rozvíjí, dostává i zde posvěcení z nejvyšších míst (Vaněk, 363, 2010). V této době se také utváří širší členská základna subkultury a vnikají významné, někdy dosud fungující, kapely – HNF, Šanov, Plexis. Ač je punkový vzhled, hudba i texty stále vnímán jako provokativní, represe nejsou již tak drastické (Smolík, 179, 2017). Někdo se domnívá, že rozmach punkových a novovlnných kapel je tak obrovský, že se vládní moc vyděsí a pořádáním hudebního festivalu chce získat nad panujícím chaosem aspoň jakousi kontrolu (Vaněk, 485, 2010). Vyloženě punkovým svátkem je pak festival Punkeden na pražském Žofíně 6. října 1989 (Daniel, 131, 2013).

3.2 Punk po roce 1989

Po roce 1989, kdy dochází k pádu komunistického režimu, se punková scéna dostává do nového kontextu. Někdo ji vnímal jako prostředek k vyjádření odporu vůči represím a omezením a po pádu režimu může pociťovat ztrátu hlavního důvodu pro své protestní aktivity. S uvolněním politických a sociálních restrikcí se může zdát, že není žádný důvod pokračovat v protestech a že punk ztratil svůj smysl. S rozvojem kapitalismu a globalizace se punková subkultura i zde stává komercializovaným prvkem kultury populární a to může vést k pocitu, že původní rebelantská a subverzivní povaha punku je ztracena ve prospěch zisku a konzumace. I přesto někteří zůstávají vůči mainstreamové kultuře kritičtí a snaží se udržet ducha subkultury tím, že se soustředí na nezávislou, DIY kulturu. Na druhou stranu punková subkultura přesahuje pouhý politický kontext. Může být vnímána jako forma sebevyjádření, prostředek k vyjádření identity a nalezení společenství s lidmi s podobnými myšlenkami. Svobodná doba navíc přináší nové problémy - přichází boj za lidská práva, ochranu životního prostředí, boj proti rasismu a proti sociální nebo ekonomické nerovnosti. Punk se tak může stát platformou pro další politické a sociální aktivity. Přichází také nová generace, která přináší nové pohledy a zkušenosti, což vede k částečné proměně punkové subkultury a také k zajištění její kontinuity. Je tedy jisté, že ani po roce 1989 neztrácí subkultura svoji důležitost, jen se vyvíjí.

Subkultura se stává dostupnou téměř pro každého a zvýšená vlna zájmu vede k nárůstu počtu koncertů, vzniká mnoho kapel a klubů (Daniel, 133 – 134, 2013). Dochází také k rozdělení scény punks a skinheads, kteří spolu do té doby přežívají v jisté symbióze. Pádem režimu však přichází o společného nepřítele a pronikají sem informace ze západu, které vedou u obou subkultur k větší politizaci. Dochází k otevřeným a násilným střetům a z punkerů se stává lovná zvěř. Je to i proto, že mladí skinheadi již minulou spřízněnost obou subkultur nezažili (Novotná in Daniel, 254 – 255, 2013). Ještě počátkem 90. let je možný společných koncert punkových a skinheadských kapel – Vávra vzpomíná na akci v Plzni v lednu 1990, kde hrají punková tělesa E!E, Plexis, Našrot nebo Znouzecnost ve společnosti nacionalistické kapely Orlík a nepokrytě rasistického uskupení Braník (Vávra, 62, 2017).

Vávra, bývalý člen Národního odporu, to zde ovšem připisuje tomu, že český punk ještě tehdy nebyl ovlivněn levicovou ideologií. Štěpán Málek pak vzpomíná na festival Branická žízeň, kde skinheadi „řezali každého, kdo neměl vizáž odpovídající jejich představám.“ (Málek in 518, 218 – 219, 2016). Jinak ovšem porevoluční euforii popisuje pozitivně: „Dostali jsme možnost vystupovat v celých Evropě, vznikalo množství nezávislých labelů, klubů a zínů, lidi se nebáli organizovat festivaly. Vynořuje se ovšem také spor, co je autentický punk a zaprodání se, která lákadla showbizu přijmout a která ne, a vznikají až nesmiřitelné tábory.“ Za tehdejší hybatele scény Málek označuje kapely Šanov, Do řady!, SPS, Asanační pásmo, hardcorové Našrot a svoji tehdejší kapelu NVÚ (Málek, in 518, 222-223, 2016).

4 Definice subkultury punk - charakteristické znaky a hodnoty punkové subkultury

„Zeptej se tisíce punkerů, co je to punk, a každé ti odpoví jinak. A to je myslím taky dobře. A skrz tuhle názorovou bohatost a diverzitu bude stále procházet těžko definovatelná červená nit, která nás všechny spojuje.“ (Málek in 518, 228 – 229, 2016). Punk často vyjadřuje opovržení vůči vládním strukturám, korporacím a dalším institucím, které jsou vnímány jako represivní nebo manipulativní a klade důraz na nezávislou tvorbu. Mnoho punkových písní a textů se zabývá společenskými problémy, jako je rasismus, sexismus a další formy diskriminace. Ačkoliv punk zdůrazňuje individualitu, klade také důraz na komunitu a vzájemnou podporu mezi svými členy. Ačkoliv výše uvedené hodnoty a ideologie mohou charakterizovat punkové hnutí obecně, existuje mnoho různých "odnoží" punku, které mohou mít své vlastní specifické hodnoty a názory. Ať už v hudbě, umění nebo komunikaci, punková kultura upřednostňuje surový, nesentimentální přístup.

4.1 Hudba a texty

Mezi hlavní charakteristické znaky punku patří hudební a estetické prvky. Punková hudba je charakterizována jednoduchými melodiemi, rychlými tempy a texty, které často reflektují sociální a politická témata. Punková subkultura podněcuje jednotlivce, aby vytvářeli vlastní hudbu. Mnoho punkových hudebníků začíná v garážích, skládá jednoduché písně a hraje na amatérských koncertech nebo v undergroundových klubech. Podle Kopáče punkové a hc texty předrevolučních kapel bilancují člověka a jeho svět, ukazují traumatizovaného jedince na pozadí nevládné doby (Kopáč, 43, 2022).

Následující texty vybraných těles reflektují neutěšený stav v bydlišti aktérů (severočeský Most v 90. a nultých letech a Nový Bydžov v letech 80.) Zmiňuje se ekologické znečištění, smog, průmyslové emise a kontaminace, které mají destruktivní vliv na životní prostředí a zdraví obyvatel. Neutěšený stav pak může souviset i s úpadkem průmyslových odvětví, nezaměstnaností a chudobou.

Texty často vyjadřují smutek, frustraci nebo rezignaci vůči situaci, a mohou také obsahovat prvky touhy po změně.

„Když tím městem procházíš, vlastním očím nevěříš, dávku smogu dej si... Vítej do Mostu! Sestup na dno, uvidíš, vlastním očím nevěříš. Radši rumu dej si... Vítej do Mostu!“ (Spínací špendlík, Vítej do Mostu).

Text popisuje atmosféru a prostředí města Mostu v Severních Čechách. Kapela líčí dojem, který může člověk mít při procházení tímto městem, zdůrazňuje jeho problematické aspekty a naznačuje, že člověk může zažít pocit, že se propadá do temnoty nebo do dna. Text také zmiňuje pití alkoholu (rumu) jako možný způsob úniku nebo zvládnutí těchto obtížných podmínek.

„Takhle smrdí jenom naše město, takhle si tu žijeme. Po ulicích lítá smet, zaživa tu hnijeme. Pomlácený starý domy, divadlo je rozbitý, po ulicích běhají krysy... Novej Bydžov... hnusnej Bydžov!“ (NVÚ, Hnusnej Bydžov).

Od se Spínacím špendlíkem personálně propojené kapely Malomocnost prázdnoty pochází skladba Punk's not dead: „Jsme ty, co nosej jiné účes než máte vy, jsme ti co nechoděj podle módy oblékaný do školy, jsme ty, co neřídí se podle vás, my máme svoje názory, tím se od vás odlišuju a vy nás máte za voly. To vy jste nás naučili nenávidět tenhle svět, to vy jste nás naučili křičet Punk 's not dead! Dokud bude tenhle blbej svět, budem křičet Punk 's not dead!“ (Malomocnost prázdnoty, Punk 's not dead).

Text popisuje fyzickou odlišnost, jako je jiný účes a odlišný módní vkus, což signalizuje odmítání konformity bez ohledu na normy společnosti, jsou odmítána společenská očekávání a normy v oblasti vzdělávání a chování. Je zdůrazňováno, že punkeři mají své vlastní názory a neřídí se podle ostatních. Tím se distancují od mainstreamového myšlení a vyjadřují touhu po autonomii a individualitě. Tato odlišnost a odpor vůči společnosti vedou k tomu, že jsou považováni za outsiders, za "voly". Tím se ukazuje na pocit odcizení a izolace od většinové společnosti. Text končí vyjádřením nenávislosti k současnému stavu světa a vyjadřuje odhodlání pokračovat v boji za své přesvědčení. Symbolicky je použit výraz "Punk's not dead".

„Co pro mě znamená punk? Hlavně osobní svobodu v rozhodování, což hlavně dnes ve světě "liberálního fašismu", kdy cokoli postrádá racionalitu a normální selský rozum, je absolutně k nezaplacení. Děsí mě zástupy děcek a mladých lidí "znormovaných" sociálními sítěmi a diktátem párem společností. Děcek, který vypadaj všichni stejně jako jedna obrovská armáda bez jediného projevu osobnosti a názoru a jsem vděčnej za svůj punk, kdy pořád komukoliv, kdo mě řekne, musíš, nesmíš, měl bys... s chutí odpovím: „Kámo, nech to na mě.“ Punk pro mě taky znamená skvělou srozumitelnou hudbu, kterou může hrát fakt asi kdokoli a která, když je něco svinstvo, netvrdí, že je všechno v pořádku a že je to sluncem zalitá pláž s červánky“ (Filip Macudzinský, Malomocnost prázdnoty a Spínací špendlík, online, nedatováno).

„Punk je hudba srdcem psaná, budou další show, další těžký rána s hlavou bolavou. Se vztyčeným prostředníkem na hrobech svezích snů budem dělat bordel do konce svezích dnů. Punk je bolest, punk je hrdost, punk jsou kámoši, punk je láska, punk jsou rány, zlost, radost a vši! Kdo to myslí doopravdy, ten má šanci vydržet, kdo to myslí doopravdy, neztrácí svůj svět“ (!VV.Ú., P.U.N.K., 2023).

Text je plný emocí, zdůrazňuje sílu společenství a odhodlání překonat obtíže a bojovat za své přesvědčení a sny. Odkazuje na to, že punková kultura je o autenticitě a odvaze stát si za svým, i když to není v souladu s konvencemi.

„Lidé často berou punk pouze jako devastaci, drogy, chlást, i když popravdě většina z nás si tou fází prošla. Ta nasranost, ten negativismus, je motor pro muziku, ale nikdo nevydrží žít pouze v negaci. Sebenasranější rocker potřebuje nějakou lásku a nějakou formu něčeho trochu jiného než o čem zpívá. Takže celkem logicky ti lidé na tu negaci shoří, a nebo si naopak najdou nějakou cestu k věcem na opačném pólu, angažují se v ekologii, v ochraně zvířat, v lidských právech, v humanitární sféře. Myslím si, že je to rozhodně dobře. Muzika je ventil, protože člověk je neustále atakován něčím, co tě nutí se naštvaneš nakopnout a jde jen o to, jak tu energii přetavíš dál. Tyhle takzvané zlé kapely jsou katarzí i pro diváka, přičemž výsledek není negativní, neodchází z koncertu zkroušený a zdrbaný, ale při odchodu mají rohlík cípama nahoru a jsou spokojení, vyrovnaní a vyklidnění.

Není to prvoplánově jen o tom ventilu, ale vždycky to má nějaké další rozměry. Proto já tuhle muziku miluju.“ (Štěpán Málek, NVÚ/VVÚ, online, 2015).

4.2 Estetika a DIY

Punkový vzhled je obvykle výrazný, zdůrazňující odpor vůči konvenčním normám společnosti a vyjadřující individualitu a rebelii. Zahrnuje prvky jako je výrazné oblečení, kožené bundy nebo kabáty s nápisy, nášivkami, a extrémní účesy, nejznáměji „čiro“ s výraznými barvami. Může zahrnovat piercing, tetování a další tělesné úpravy, případně výrazný make-up. Častým doplňkem jsou řetězy, okované, ostnaté obojky či náramky.

Předrevoluční punkovou módu Smolík popisuje jako roztrhaná trika, upravená saka či kožené bundy, spínací špendlíky, vyráběné nášivky i placky (Smolík, 181, 2017), a přestože dnes již nejsou punkeři odkázáni pouze na „samovýrobu“, výše popsané oděvy jsou, či mohou být, punkovou „uniformou“ doted'. I dnes mnoho, hlavně mladších, punkerů preferuje výrobu vlastního oblečení nebo jeho úpravy, aby vyjádřili svou individualitu. Takže i když je na trhu mnoho punkem inspirovaných oděvů, pro přívržence subkultury zůstává vlastní výroba nebo úprava oblečení důležitou součástí jejich životního stylu a identifikace se subkulturou.

Filozofie DIY (Do It Yourself) je klíčovým prvkem punkové subkultury, který podporuje samostatnost, kreativitu a nezávislost jednotlivců. Originalita se zdůrazňuje i v oblékání. Mnoho přívrženců punku si šije vlastní oblečení, často upravují a dekorují své oblečení pomocí nášivek, nášivek, nápisů a DIY technik. Punková subkultura je známá svou bohatou zínovou kulturou, v časopisech lidé sdílejí své myšlenky, názory, poezii, komiksy a další obsah. Ziny jsou malé, nezávislé publikace, které často vytváří jednotlivci nebo malé skupiny lidí. Jde o svépomocně tvořené časopisy vydávané v nižších nákladech, které se vážou k vymezenému tématu. Představují také formu osobní či kolektivní výpovědi. Narozdíl od klasických periodik nemusí mít stabilní rubriky, formu ani obsah. Lidé je vytvářejí, aby uspokojili své touhy a potřeby, aby o něčem informovali, spojovali se s jinými nebo se vůči něčemu vymezovali. Tvoří je často mladší generace a jde o amatéry a nadšence.

Publikace jsou vydávány v nákladu desítek či stovek kusů a jsou brány spíše jako předměty výměny a sdílení, než jako zboží a rozšiřovány jsou často pomocí dister – distribučních míst. Vzniká tím i alternativní ekonomický koloběh a peníze v určitém ohledu neopouští scénu a slouží i k jejímu rozvoji nebo k benefičním aktivitám (Bláha, 140, 2021). Obsah je většinou alternativní, vymezuje se vůči mainstreamu, promlouvá ke členům dané komunity (Michela a kol., 11, 2021). DIY přístup v punkové subkultuře není pouze prostředkem sebe prezentace, ale také formou odporu vůči komerčnímu průmyslu a konzumní kultuře. Podporuje se tím individualita, originalita a tvůrčí svoboda jednotlivců, zdůrazňuje se nezávislost na mainstreamových trendech a umělecké nebo hudební produkci. Bláha má zato, že díky této symbióze mohou fungovat alternativní prostory a konat se koncerty bez nutnosti složitých procedur a smluvních závazků vůči majitelům (Bláha, 134, 2021).

4.3 Protest

Mnoho punkových skupin a jednotlivců se angažuje v sociálních a politických otázkách, což může zahrnovat podporu různých aktivistických kampaní nebo účast na protestech. Léta v tomto případě před nástupem internetu a sociálních sítí fungoval „černý“ výlep plakátů s informacemi o koncertech a demonstracích. Byť v dnešní době je možné šířit informace mnohem rychleji a snadněji, Bláha registruje sestupnou tendenci aktivit v rámci boje za práva zvířat a dalších a má zato, že radikální aktivismus je nahrazován společensky přijatelnějšími formami (Bláha, 2021). „Už se to neděje zdaleka tak často, devadesátá i nultá léta byla v tomhle ohledu mnohem divočejší. Na začátku devadesátých let rezonoval Černobyl a bylo jasné, že obrovský problém jen nebo bude jaderný odpad...Často probíhaly taky blokády náckovských pochodů. Byly to roky, kdy byla i nazi scéna hodně silná. Pro mě je občanská neposlušnost pořád nástrojem boje za lepší společnost.“ (Banán, 82 – 83, 2022). „V jednadevadesátém jsem spoluzaložil Animal S.O.S., o rok později jsme se rozhodli zablokovat celý závodistiště Velký Pardubický. Když přišel do Prahy Mc Donald's, celou restauraci jsme obsadili.“ (Bergmann, 113 – 119, 2022). Všechny tyto charakteristiky a hodnoty se mohou lišit v závislosti na konkrétních punkových komunitách a jednotlivcích.

Možným negativním jevem spojeným s rebelstvím je experimentování s drogami, alkoholem a riskantní sexuální chování. Za klíčový považuje v subkultuře Bláha antifašismus a antirasismus, kdy tato rovina není vnímána jako politická, ale jako čistě morální záležitost (Bláha, 2021). Je také pravdou, že pro některé může být punk jen záminkou pro hrubé chování, konzumaci alkoholu a vytváření chaosu bez jakékoliv reflexe nebo porozumění k politickým nebo sociálním problémům. Je důležité si uvědomit, že punk má různé podoby a významy pro různé lidi. Zatímco pro některé může být pouhým povrchním rebelantstvím, pro jiné je to způsob života a aktivní účast v boji za změny ve společnosti. Punková kultura je bohatá a komplexní, a není správné ji redukovat na jednoduché stereotypy a předsudky. Pro mnohé je punk mnohem více než jen výstřední zevnějšek a destruktivní chování. Je to forma sebevyjádření a protestu, která často reflektuje frustraci a vzpouru proti systému, nerovnostem a nespravedlnosti. Punková hudba a subkultura mohou sloužit jako platforma pro sdílení politických názorů, podporu sociální spravedlnosti a vytváření komunitní solidarity.

Kritici hnutí často poukazují na možné spojení mezi punkovým životním stylem a rizikovým chováním mládeže. Je však skutečně punková subkultura faktorem podněcujícím rizikové chování? Nebo může být ve skutečnosti zdrojem pozitivního vlivu, který mladým lidem poskytuje smysl? Přestože punková subkultura má mnoho pozitivních aspektů, jako je například zdůraznění individuality, sebevyjádření a kritického myšlení, existují i potenciální rizikové aspekty spojené s touto subkulturou. Média často představují punk jako nebezpečný, s obrazy plnými výtržností, násilí a sebepoškozujícího chování a tyto obrazy jsou často zesilovány kontroverzními veřejnými vystoupeními některých punkových kapel a jejich fanoušků. Punková subkultura je však mnohem různorodější než často zjednodušené stereotypy. Mnoho punkových komunit je založeno na hodnotách jako jsou solidarita, podpora, DIY ethos a politický aktivismus. Zatímco některé punkové komunity mohou být spojeny s rizikovým chováním, mnoho jiných se aktivně staví proti takovýmto praktikám. Navíc mnoho lidí, kteří se identifikují s punkem, může být zcela odděleno od jakýchkoli rizikových aktivit. Podle Charváta je punk zpočátku nihilistický a asociální a jeho cílem je šokovat konzervativní Británii a upozornit tak na společenské problémy. Punková subkultura od počátku přitahuje rebelující mládež a spojuje se s politickým protestem.

Z toho vyrůstá inklinace k radikálním ideologiím, zejména k anarchismu a z této absolutně chápané svobody jedince pak odpor k institucím, obzvláště represivním (policie, armáda), státu, kapitalismu a globalizaci. Na druhou stranu ovšem v punku Charvát nevidí silný rezervoár pro radikální levici, kdy tato subkultura sice přitahuje nekonformní mládež, ale jen malá část se aktivizuje v rámci radikálních skupin (Charvát, 2007).

5 Metodologie výzkumu

Pro práci je zvolena metodologie kvalitativního výzkumu a to konkrétně výzkum etnografický. Podle Hendla se v kvalitativním výzkumu snažíme o sblížení se zkoumanými osobami a o proniknutí do situací, ve kterých vystupují, protože jen tak jim můžeme rozumět a můžeme je popsat (Hendl, 2023). Etnografická metoda umožňuje výzkumníkovi ponořit se do zkoumaného prostředí a získat hlubší a bohatší porozumění sociokulturního kontextu, který je předmětem studie. Výzkum často zahrnuje přímou interakci s účastníky, což umožňuje lépe porozumět jejich perspektivám, postojům a zkušenostem a tato interakce může také přispět k budování důvěry a zapojení účastníků do výzkumného procesu. Etnografická metoda je často flexibilní a adaptabilní vzhledem k neustálým změnám a neočekávaným situacím v terénu. Výzkumník může reagovat na nové poznatky a otázky, které se v průběhu výzkumu objeví a přizpůsobit tak své postupy podle potřeb a kontextu. Cílem je porozumět složitým sociokulturním jevům z pohledu účastníků a prostřednictvím detailního zkoumání jejich přirozeného prostředí.

5.1 Role výzkumníka

Tento výzkum je prováděn z emické perspektivy, tedy z pohledu člena skupiny (Hendl, 2023). Výzkumník zde přistupuje ke zkoumanému jevu jako člen zkoumané skupiny a to mu umožňuje ponořit se do kontextu zkoumané skupiny a získat detailní a komplexní pohled na daný jev. Emická perspektiva může být výzvou, protože výzkumník nemá stejný odstup jako při použití etické perspektivy. To může vést k obtížím v zachování objektivity a vnímání zkoumaného jevu v širším kontextu. Existuje tedy riziko, že výzkumník bude příliš zaujatý a bude mít tendenci vnímat věci pouze z perspektivy zkoumané skupiny, aniž by bral v úvahu alternativní interpretace nebo širší sociokulturní souvislosti. Podle Švaříčka a Šed'ové je emická perspektiva "riskantní" v tom smyslu, že výzkumník může mít tendenci považovat věci za samozřejmé a dané, a to zejména kvůli nedostatku odstupu od zkoumané skupiny.

Je tedy nezbytné, aby výzkumník měl silnou schopnost sebereflexe, musí být schopen kriticky zkoumat své vlastní předsudky, předpoklady a omezení a měl by být schopen reflektovat své vlastní postavení ve vztahu k subjektům výzkumu. Taková sebereflexe je klíčová pro minimalizaci zkreslení a zajištění kvality výzkumného procesu a interpretace získaných dat (Švaříček, Šed'ová a kol., 77, 2007).

5.2 Výzkumný vzorek a výzkumné metody

Jako výzkumná metoda je zvolen polostrukturovaný rozhovor. Jeho cílem je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu. Rozhovor je do určité míry strukturovaná konverzace, kterou badatel řídí pomocí hlavních, navazujících a pátracích otázek. Na komentáře a výpovědi účastníka výzkumu jsou namířeny navazující otázky. Badatel se při kladení hlavních otázek snaží pochopit význam řečeného a klade jedinci dodatečné otázky, které jsou zaměřeny na specifická témata a myšlenky. Navazující otázky jsou zásadní pro získání hloubky, detailu a jemných rozdílů (Švaříček, Šed'ová a kol., 13, 162, 168, 2007). Polostrukturovaný rozhovor má předem stanovený rámec otázek, ale umožňuje také přizpůsobit se jedinečným reakcím a potřebám každého účastníka a je možné téma zkoumat hlouběji než u standardních dotazníků. Účastníci mají prostor pro rozvoj svých odpovědí a poskytnutí více kontextu a detailů. Podněcuje také informanty ke spontánnímu vyjádření myšlenek a názorů.

5.3 Výběr informantů

Při výběru informantů je zvolen záměrný výběr. Výzkumník cíleně vybírá účastníky, kteří mají klíčové informace, znalosti nebo perspektivy ohledně zkoumaného jevu. Záměrný výběr také umožňuje optimalizovat využití dostupných zdrojů a času v rámci výzkumu tím, že se výzkumník zaměřuje na informátory, kteří jsou nejpravděpodobněji schopni poskytnout relevantní a kvalitní data. Tímto způsobem lze maximalizovat hodnotu a relevanci získaných informací pro dosažení cílů výzkumu. Podle Gavory je záměrný výběr potřebný proto, aby vybrané osoby byly vhodné, tj. aby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí. Jen tak mohou podat informačně bohatý a pravdivý obraz o něm.

Tyto osoby výzkumník vyhledává a podrobuje je zkoumání. Výběr je vždy „reprezentativní“, i když ne z hlediska matematické statistiky – osoby dobře reprezentují dané prostředí. Cílem kvalitativního výzkumu je totiž porozumět lidem a událostem v jejich životě. Kvalitativní výzkumníci se soustřeďují spíše na subjektivní svět osob, na ten, který existuje v jejich mysli. Pro to je nejlepším nástrojem zkoumání vlastní úsudek a zkušenosti výzkumníka. (Gavora, 144, 148, 2000).

Záměrný výběr se uskutečňuje na základě určení relevantních znaků, tj. těch znaků základního souboru, které jsou důležité pro dané zkoumání (Gavora, 64, 2000). Respondenti jsou vybíráni na základě určitých charakteristik, které jsou relevantní pro cíle studie. Zde to jsou aktivní členové punkové subkultury, aby bylo získáno hlubší pochopení jejich životního stylu, hodnot, názorů a motivací a výběr byl omezen věkovou hranicí 29 let. Výzkum je tedy zaměřen na mladé lidi, kteří jsou v aktivní fázi formování své identity a jsou otevření novým zkušenostem a vlivům, včetně subkultur. Je to období života, kdy procházejí mnoha změnami a rozhodnutími a stanovení věkové hranice umožňuje zkoumat tuto specifickou životní fázi s vědomím, že výsledky jsou relevantní pro danou skupinu. Výběr respondentů je proveden tak, aby co nejlépe odpovídal cílům studie a umožnil získání rozmanitých a relevantních dat pro porozumění signifikantních prvků punkové subkultury a jejich možného vlivu na životní styl mládeže.

Výzkumný vzorek je tedy zvolen s ohledem na jeho relevanci pro zkoumanou problematiku punkové subkultury. Sestává ze sedmi informantů ve věkové kategorii od 20 do 29 let, což je věkový rozsah, který je typicky spojován s mladou dospělostí. Z tohoto vzorku čtyři účastníci jsou muži a tři jsou ženy, což umožňuje zahrnout různé perspektivy a zkušenosti, které mohou být ovlivněny genderovými rozdíly. Všichni účastníci jsou v současné době aktivní v punkové subkultuře a mají v ní již několikaletou zkušenost, což znamená, že disponují hlubším vhledem a znalostmi ohledně této subkultury. Je pravděpodobné, že tito informanti jsou dobře obeznámeni s jejími hodnotami, normami, rituály a historií, a tudíž jsou schopni poskytnout bohaté a relevantní informace pro potřeby výzkumu.

První dva informanti jsou osloveni na základě výzkumníkovy znalosti subkultury a dále je použita technika sněhové koule, což umožňuje rozšíření výběru účastníků výzkumu. Tato technika spočívá v tom, že stávající informanti doporučují další potenciální účastníky, kteří mají podobné znalosti a zkušenosti v rámci zkoumané oblasti. Tímto způsobem je efektivně rozšířen výběr účastníků na základě doporučení od lidí, kteří jsou již součástí výzkumného procesu. Kombinace těchto dvou přístupů umožňuje sestavení výběru informantů, kteří nejen disponují hlubokým porozuměním punkové subkultury, ale také mají různorodé perspektivy a zkušenosti.

6 Formulace cílů výzkumného šetření a výzkumné otázky

Cíle výzkumného šetření

- 1) identifikovat signifikantní prvky subkultury punk
- 2) analyzovat možné spojitosti mezi prvky punk subkultury a životním stylem mládeže
- 3) posoudit, zda existuje korelace mezi aktivním zapojením mladých lidí ve scéně punk a rizikovým chováním

Ze stanovených cílů vyplývají následující výzkumné otázky:

- 1) Jaké jsou hlavní motivace mladých lidí k participaci na punkové subkultuře a jaké jsou dlouhodobé dopady této účasti na jejich život?

Cílem této otázky je porozumět motivaci mladých lidí, kteří se zapojují do punkové subkultury, a jaké jsou důsledky pro jejich život – co vede k identifikaci s touto subkulturou a jak to může formovat jejich hodnoty, cíle a způsob života.

- 2) Jaký vliv má účast v subkultuře na postoje a hodnoty mladých lidí a jak se tyto postoje projevují v jejich každodenním chování?

Cílem této otázky je pochopit, jak subkultura formuje identitu a rozhodnutí informantů.

- 3) Jak punková subkultura ovlivňuje vnímání autority u mladých lidí?

Cílem je porozumět tomu, jak punková subkultura ovlivňuje postoj mladých lidí k autoritě a jak tyto postoje mohou ovlivnit jejich život a interakce ve společnosti.

- 4) Jaké jsou možné negativní dopady účasti v punkové subkultuře na životní styl mladých lidí?

Cílem je pochopit případná rizika spojená s touto subkulturou.

Očekávané výsledky výzkumného šetření:

- 1) Identifikace klíčových prvků subkultury punk.
- 2) Zhodnocení, zda existuje statisticky významná korelace mezi přítomností těchto prvků a rizikovým chováním mládeže.
- 3) Pochopení, zda zapojení do punk scény může mít pozitivní nebo negativní vliv na chování mladých lidí.

Následně jsou stanoveny dílčí výzkumné otázky:

- DVO1 Jakým způsobem bys charakterizoval/a sám sebe?
- DVO2 Co tě přivedlo do subkultury?
- DVO 3 Jak bys popsal/a svoji roli v subkultuře?
- DVO4 Co ti příslušnost k subkultuře dává?
- DVO5 Jaké jsou tvoje zkušenosti s rizikovým chováním?

Dílčí výzkumné otázky jsou dále rozděleny do otázek tazatelských, použitých v rozhovoru, které byly v některých případech mírně přizpůsobeny aktuální situaci. Přepis byl pořízen doslovně z důvodu zachování autenticity.

7 Etika a průběh výzkumného šetření

Badatel by měl ubezpečit všechny účastníky zkoumání o zachování důvěrnosti a měl by to důsledně dodržovat. Výzkumník by v žádném případě neměl sdělovat účastníkům nebo i svým kolegům informace od jiného účastníka výzkumu. Základním imperativem je, aby nedošlo k žádné újmě účastníků výzkumu. Kromě principu důvěrnosti je dalším důležitým principem v každém sociálně - vědním výzkumu získání souhlasu od účastníků výzkumu (Švaříček, Šed'ová a kol., 45, 46, 2007).

Všichni zúčastnění informanti souhlasí s účastí na rozhovoru bez nároku na odměnu. Jsou také informováni o účelu práce, což je klíčový prvek v etickém výzkumu. Tato transparentnost umožní informátorům mít jasnou představu o tom, proč jsou zapojeni do rozhovoru. Rozhovory jsou nahrány na záznamové zařízení a tento záznam následně slouží jako základ pro vytvoření doslovného přepisu, který zachycuje vyjádření informantů s co největší přesností. Doslovný přepis má klíčový význam v procesu zachování integrity dat a přesnosti informací z rozhovorů. Poskytnutím přepisu informantům jim je dána příležitost k prostudování jejich vlastního projevu a provedení případné korekce. Tímto způsobem mohou informanti případné nepřesnosti v přepisu identifikovat a korigovat, což přispěje k dodatečné jistotě ohledně autentičnosti a přesnosti jejich vyjádření. K zachování anonymity jsou u informantů použita pouze začáteční písmena jejich jména či přezdívky. Stejně tak nejsou uváděny názvy míst, akcí nebo hudebních těles, pokud informant v nějakém působí. Zveřejnění těchto informací by mohlo vést k identifikaci informanta, zejména v případě, že se jedná o menší a specifickou komunitu. Toto opatření posiluje důvěru mezi výzkumníkem a informanty. Ti jsou ujištěni, že jejich identita a soukromí jsou respektovány a chráněny, což může zvýšit jejich ochotu sdílet otevřeně své zkušenosti a názory.

7.1 Průběh výzkumného šetření

Rozhovory jsou uskutečněny dle časových možností informantů v Praze v rozmezí srpen 2023 až březen 2024. Všichni oslovení s rozhovorem souhlasí a jsou ochotní sdílet své zkušenosti, názory a znalosti o subkultuře. Analýza je tedy založena na autentických a relevantních informacích získaných od samotných členů této skupiny. Důvěra informantů je zčásti založena na transparentnosti výzkumníka ohledně účelu a metodologie výzkumu, dále na respektu k členům subkultury a také na schopnosti výzkumníka naslouchat a porozumět zkušenostem informátorů bez předsudků. Informanti také mohou vidět v rozhovoru příležitost k tomu, aby přispěli k lepšímu porozumění jejich vlastní kultury, a tím i k jejímu uznání a pochopení ze strany širšího publika.

Tabulka 1: Osobní charakteristika informantů

označení informanta	věk pohlaví	vzdělání	zaměstnání	role v subkultuře
R1	29 muž	SŠ s maturitou	OSVČ	aktivní hudebník, pořadatel festivalu
P.	20 muž	SŠ s maturitou	chovatel v ZOO	aktivní člen subkultury
L.	20 žena	SŠ s maturitou	grafička	aktivní členka subkultury
K.	27 žena	SŠ s maturitou	barmana	aktivní hudebník a člen subkultury
B.	24 muž	SOU	zámečník	aktivní hudebník a člen subkultury
V.	25 žena	SŠ s maturitou	studentka VŠ	aktivní hudebník a člen subkultury
R2	25 muž	SŠ s maturitou	nezaměstnaný	aktivní člen subkultury

Zdroj: vlastní zpracování

DVO1 Jakým způsobem bys charakterizoval sám sebe?

TO Jaké bylo tvoje dospívání?

Pět ze sedmi oslovených informantů má stálé zaměstnání, jedna informantka studuje, jeden informant je nezaměstnaný. Jeden má výuční list, ostatní střední vzdělání s maturitou.

R1: já jsem měl blbou pubertu. Chodil jsem za školu, měl jsem 140 neomluvených hodin, v prváku nebo v druháku. Na základce ne, tam jsem měl samý jedničky. Na gymplu už to bylo na hovno, tam mě to sralo, že se musím učit, a já jsem se neučil. Tak jsem tam pak radši nešel, abych neměl špatný známky, a stejně jsem je měl. I jsem propad, ale maturitu jsem nakonec dal.

L.: na základce na druhým stupni jsem hrozně ráda srala lidi tím, jak jsem se strojila. A oni pak byli nasraný, respektive moji spolužáci. Mě to strašně bavilo, protože jsem ráda srala lidi. To byl prvopočátek takovýho punkovýho chování. Na základce jsem byla hodný dítě, na střední taky, ale někdy ve třetáku jsem začala poznávat tadytu pražskou partu pankáčů a to už jsem chodila docela dost za školu a většinu času jsem byla tady v Praze než ve škole – studovala jsem v Pardubicích a bydlela kousek od nich. Do Prahy jsem dojížděla na ten takzvaný squat a čtvrták byl docela zajímavější. Takže půlku střední jsem docela srala na všechno.

P.: na střední jsem chodil za školu skoro furt, to bylo na denním pořádku. Na základce jsem se ráno vymlouval, že je mi strašně zle. Já jsem podváděl dycky. Trojky, čtyrky, pětky... a když se učitelka nedívala, tak jedničky, dvojky. Někdy jsem to dával, záleží, jak se vyspal. Mě nesnášela češtinářka na střední. Tam už jsem takhle přišel, a vystartovala na mě až ve čtvrtáku. Tři roky jsem tam chodil s čírem, každý den punkové hadry, a pak jednoho dne jsem měl nějaký nahovno den, strašně mě vyřvala, že punk je protiprávní, že na školách nemá co dělat. Měl jsem zrovna tričko Dead Kennedys se škrtlým hákáčem, Nazi punks fuck off. Tak mě seřvala za to, že podporuju fašismus, že nosím fašistickou symboliku.

K.: rodiče byli hodně striktní, hodně mi zakazovali. Tak jsem dělala naschvály. Třeba do školy jsem šla oblečená normálně a tam se pak převlíkla na hajzlu. V noci jsem si těsně před spaním nalakovala nehty a šla takhle spát s nehtama a pak jsem jen ráno rychle prošla kolem rodičů. Dělala jsem hrozný píčoviny.

B.: byly se mnou potíže už jako s malým, mlátil jsem hlavou o schody nebo jsem si přivíral ruce do dveří. Nevím, proč jsem to dělal. Dva roky zpátky jsem byl v Bohnicích a moje mamka prej že ji to mohlo napadnout, když jsem jako malej ve čtyřech letech mlátil hlavou o schody. Už se to nedalo zvládat, měl jsem sebevražedný sklony, tak mě tam holky odvedly. Jestli mi to tam nějak pomohlo? Tak rozhodně mi to pomohlo zjistit, že už tam znova nechci. Ale zase člověk se tam má čas nad sebou zamyslet a odpočinout si od venkovního světa.

V.: vždycky jsem byla trochu mimo, jiná než vrstevníci. Ale byla jsem za to ráda. Byla jsem taková drsňačka, ale měla jsem vždycky dobré výsledky, tak si na mě nikdo nic nedovolil.

R2: byl jsem outsider a šikanovali mě, tak jsem doma pořád jen hrál Minecraft.

Analýza DVO1

R1 a L. se potýkali se ztrátou motivace ke studiu, zatímco P. a B. čelili konfliktům s učiteli nebo spolužáky. K. se vyrovnávala s přísnou rodičovskou kontrolou, zatímco V. se cítila odlišně od svých vrstevníků, ale se studiem neměla nikdy potíže. R2 zažil šikano, kvůli které unikl do virtuální reality. Pro P. mohlo punkové oblečení a styl života symbolizovat odpor vůči autoritám. Pro některé informanty se tedy zapojení do punkové subkultury mohlo stát prostředkem k vyjádření individuality a odporu proti konvencím a také způsobem, jak vyjádřit svoji odlišnost od ostatních.

DVO2 Co tě přivedlo k subkultuře?

TO2.1: jak ses dostal/a k punku?

R1: brácha studoval vysokou školu v Ústí nad Labem a dotáhl domů kazetu Konflikt a NVÚ. Začal jsem to poslouchat taky a když jsem v sedmý třídě přestupoval na jinou základku, potkal jsem tam lidi, co byli v devítce, poslouchali punk a s těma jsem se skamarádil. Tím to začlo. Líbila se mi ta hudba.

L.: ještě před punkem jsem poslouchala metal, k tomu mě dovedla spolužačka ze střední. Punk kvůli tomu, že když jsem nastoupila na střední, tak jsem zjistila, že tam učí Štěpán Málek. V té době jsem ho ještě neznala, ale říkám si tyvole vypadá docela hustě, ty náušnice, kérky, tohleto, a měl takovej zajímavěj projev. Potom jsem se dozvěděla, že to je vlastně pankáč a že hraje v nějaký kapele. Tak jsme se rozhodli, že půjdeme na jeho koncert, to už na naší škole neučil, ale nějak jsme se začali spolu bavit. Můj první punkovej koncert byl v lednu 2021 a byli to VVÚ. Tam jsem se zároveň poznala s P. K punku mě teda přivedl Štěpán Málek.

P.: předtím jsem poslouchal rap a snažil se zapadnout mezi rapery a technaře a tak, nikde jinde mě nechtěli. A pak jednou při hodině kámoš zahlásil na učitelku „Nasrat, nasrat, nikam nepudu. Nasrat, nasrat, já válčit nebudu!“ Říkám to je dobré, tos vymyslel sám, nebo co. A on řekl, že to jsou E!E, to je punk. Tak jsem si to pustil a říkám si, to je dobré, to chci, pak jsem si pustil SPSka, a tam to přišlo. Tak v sedmý třídě.

K.: odmalička jsem moc neuznávala autority, utíkala jsem z domu, přespávala jsem kde se dalo, a to už od základky. Byly se mnou problémy a pak jsem se chytla jednoho jedinýho pankáče, kterýho jsme na vesnici měli a s ním jsem začala dělat ještě větší píčoviny. Na střední jsem se celkem brutálně uklidnila, v první půlce, a nějak jsem celou tuhle oblast opustila. Po střední jsem přestěhovala do Prahy a velice rychle jsem se k tomu vrátila. Ještě předtím jsem to prokládala jiným stylem, hodně jsem chodila na techno, kde jsem potkávala různý lidi a uvědomila jsem si, že jsem nebyla tak hrozně divná, jen jsem nepotkala ty správný lidi.

B.: já jsem byl dřív normík, ale máma poslouchala Orlík a Tři sestry, u nás na Vánoce nehrály jiný koledy než Tři sestry. K punku jsem se dostal na učňáku v S. Šikanovali mě na základce, šikanovali mě na střední, tam jsem přešel do S. a v prváku jsem tam byl v osmnácti nejstarší, takže už si na mě nikdo nedovolil. A potkal jsem tam dva kluky, který mě do toho nějak zavrtali.

V.: tak tři roky zpátky, jeli jsme s kámošem do Vršovic si jen tak zajamovat a přišli tam i kluci ze Stále nič. Proseděli jsme celý odpoledne v parčíku, přeskočila jiskra a já jsem do toho punku vlítla úplně po hlavě. Začala jsem chodit na akce, a už to bylo. Láska na první pohled. Vyrostla jsem na vesnici, chodila na vesnickej gympl a vždycky jsem chtěla utýct do Prahy. Byla jsem všude černá ovce. A najednou potkám pankáče a je to.

TO2.2: Tvoje nejoblíbenější kapely?

R1: mám hodně rád Nežfaleš, ne úplně kvůli hudbě, hudba je dobrá, ale moc měkká na mě, ale kvůli textům, poslední dobou mě docela chytli Fialky. Mám rád Konflikty, tu starší sestavu... Plexis mě hodně bavili. A docela mě baví Tragedis. Ze zahraničních jsem měl rád Exploited, ale to už je takový. Docela mě baví takovej ten irish punk, třeba jako Dropkick Murphys, akorát že to jsou Amíci zrovna.

L.: pro mě asi Misfits, to byla taky jedna z prvních punkových kapel, co jsem začala poslouchat. Ale VVÚčka ty tam taky spadaj, tím, že jsem jako první pankáče poznala Štěpána.

P.: Dead Kennedys. Ještě s Biafrou.

K.: Dead Kennedys, Exploited. Z českých to byly vždycky SPS a Degradace, na těch jsem vyrůstala.

B.: SPS, Nežfaleš a samozřejmě jsem poslouchal starý NVÚ. Teď mě teda baví VVÚ. Jinak mám nejradši kapely kamarádů, Riot Chaos, Stále nič, Dedáč, Galanti.

V.: mám ráda Siouxsie and the Banshees nebo Joy Division, ti podle mě položili základy punku. A Sex Pistols.

Analýza DVO2:

Informanti k punkové subkultuře dostali různými způsoby, ať už prostřednictvím hudby nebo setkáním s lidmi z této subkultury. Pro R1 to bylo přes hudbu, kterou poslouchal jeho bratr. L. se k punku dostala díky učiteli na střední škole, který hrál v punkové kapele. P. objevil punk prostřednictvím textů, které slyšel na hodině a zaujaly ho svou provokativností. K. se k punkové subkultuře dostala prostřednictvím osobních zkušeností s odmítáním autorit a setkáním s lidmi, kteří ji inspirovali. B. se k punku dostal na učňáku v důsledku šikany na předchozích školách a setkání s novými lidmi. V. se k punku dostala prostřednictvím setkání s lidmi ze Stále nič, což jí přineslo nové pohledy a zkušenosti. Pro některé je to prostředek vyjádření se, pro jiné životní postoj. Punk pro ně znamená solidaritu, odlišení se od mainstreamu a možnost být sami sebou. Informanti R1, K., P., B. a V. označili za své nejoblíbenější, případně pro ně ikonické, kapely, které vznikly cca třicet let předtím, než se sami narodili. To může být způsobeno tím, že jejich poselství je stále aktuální. Je možné i to, že punková kultura přežívá díky tomu, že nezapomíná na své kořeny a už několikátá generace nachází v této hudbě něco, co je stále silné a inspirující.

DVO3 Jak bys popsal/a svoji roli v subkultuře?

TO3.1: Jak by ses definoval/a v rámci subkultury?

R1: jsem punker a zpěvák pofiderní punkové kapely.

L.: jako punkerka. Ne moc dlouho, tak čtyři roky.

P.: jako punker. Od dvanácti, od třinácti, tak nějak. Od malička, v každé třídě, jsem byl rebel, největší průserář. Asi už od školky.

B.: jako pankáč.

K.: definovala bych se asi jako pankáč.

B.: jako pankáč.

V.: neřeším takovýhle věci, jak se identifikuješ. Hraju ve dvou punkovejch kapelách, ale to neznamená, že nežiju jinýma věcmá, než je punk. Asi by bylo důležitý si říct, co to je punk. V zásadě je každej pankáč, ale jiným způsobem. Neřeším to, ale s punkem rozhodně sympatizuju.

R2: jsem nějakej člověk, kterej nějak funguje, ale abych se nějak identifikoval, je mi to jedno. Otázka je, co to je bejt pankáč, na to má každej jinou odpověď. Jestli bych se tak sám označil – asi jo. Můžu si dělat co chci, kdy chci a kde chci, když tím nebudu nikomu ubližovat. Motto, kterým se snažím řídit, ale občas to nefunguje.

TO3.2: Cítíš se v subkultuře akceptován/a, co pro tebe znamená být její součástí?

R1: akceptovaný ano i ne. Jedny lidi jo a druhý ne. Svoboda pičo. Svoboda, a to je právě to, já se v tom punku cítím svobodný.

L.: určitě se cítím akceptována. Já jsem za celej život byla v různorodých skupinkách lidí od skejťáků a metalistů a rockerů a tohohle, a tyhle lidi mi nikdy tak do duše nesedli jako pankáči.

P.: určitě se cítím akceptován. Znamená to pro mě, že jsem konečně někam zapadnul, nemíval jsem kámoše, nebyl jsem v partě, pak jsem našel konečně pankáče.

K.: akceptována se cítím někdy až moc, když se chováš jako úplnej kretén, ale všichni si řeknou, no jo, to je vona. Nemusíš si na nic hrát, můžeš bejt sám sebou. Myslím, že pankáči jsou hrozný modelky a proto se oblíkaj tak hezky. Ale určitě to není něco, co člověka definuje, nebo jen na první pohled.

B.: akceptovanej se cejtím určitě.

V.: jsem ráda, že jsem potkala pankáče, protože bez toho bych nebyla tam, kde jsem. Jsem za to vděčná a beru je jako svoji druhou rodinu. Vzájemně se ovlivňujem a vzájemně si pomáháme, je to komunita lidí, kde se cejtím bezpečně.

TO3.3: co bys pro tuhle subkulturu označil za klíčové?

R1: nejdůležitější je pro mě asi ta hudba. Bez toho by asi nic já nevim, neto. Pro mě už je to dneska hlavně hudba, vždycky to byla alfa a omega. Jinak na pankáče jsem politicky doprava, no. Asi nějaká ta levicovost tam určitě je, nějaký to sociální cítění. To může mít i pravičák. A asi i touha odlišit se, ale to už je přežitý dneska, už to není taková prdel.

L.: já bych řekla, že pro každého punk znamená něco jiného. Znáám spoustu lidí, co to poslouchají jen proto, že se jim to líbí, a pak je tady skupina lidí, který jde o tu myšlenku. Pro mě je asi důležitý oboje, pojí se to dohromady. Znáám spoustu lidí, co to poslouchají jen proto, že se jim to líbí, a pak je tady skupina lidí, který jde o tu myšlenku. Pro mě je asi důležitý oboje, pojí se to dohromady. A ta myšlenka? Asi svobody.

P.: pro mě je punk provokace, ať už chováním nebo vzhledem. Hudba je podle mě základ. Punk je pro mě pohled na svět, to, jak se na něj díváš, ne to, co děláš, ale jak to děláš.

K.: hlavně je to pro mě životní postoj, solidarita, otevřenost. A hudba.

B.: punk je pro mě asi životní postoj. Něký oblečení, to asi jako... i když já se tak třeba voblíkám.

Analýza DVO3:

R1, L., P., K. a B. vyjadřují silnou identifikaci s punkovou subkulturou a vidí ji jako důležitou součást svého života. Punk pro ně znamená mnohem více než jen hudbu – je to životní postoj, forma sebevyjádření a jejich společenství. V rámci subkultury se cítí akceptováni, ale uznávají, že ne všichni vnímají jejich způsob života pozitivně. R1 zdůrazňuje, že pro něj je punk spojen také s politickými názory, ačkoli přiznává, že touha po odlišení se v rámci subkultury může být dnes již překonaná. L. sdílí podobný pohled a věnuje pozornost tomu, že punk znamená pro každého něco jiného. Pro ni je důležité spojení hudby s myšlenkou punku, které se vzájemně prolínají a tvoří celkový smysl této subkultury. P. se hlásí k punku jako k prostředku provokace a vyjadřování se, jak v chování, tak vzhledu. Pro něj je hudba základem.

K. zdůrazňuje solidaritu a otevřenost jako klíčové hodnoty punkové subkultury a zároveň upozorňuje na to, že punk nemusí být pouze vnější image. B. vidí punk jako životní postoj a způsob, jak se odlišit od mainstreamu. Pro něj však punk není pouze o oblečení, ale o celkovém přístupu k životu. R2 se distancuje od jakékoli konkrétní identity a zdůrazňuje individualitu a svobodu volby. Pro většinu z těchto účastníků punková subkultura představuje důležitý prvek jejich identity a životního stylu a každý z nich přináší svůj vlastní pohled na to, co znamená být punkerem.

DVO4 Co ti příslušenství k subkultuře dává?

TO4.1 má příslušnost k subkultuře nějaký vliv na tvé rozhodování a chování a to i mimo ni?

R1: choval jsem se jako debil. Prostě jsem na všechno sral, no. Já jsem byl těžkej áčkař v té době. A všichni mě srali, rodiče mě srali, bába mě srala. Škola mě tolik nesrala, ale srali mě ty kantoři. Ale mě dodneška serou lidi. Chtěl jsem všechno změnit, změnit svět. Takže jo.

L.: řekla bych, že asi ne. Vždycky jsem věděla, kam chci v životě mířit. Punk to neovlivnil, ale spíš k tomu jenom přispěl. Vypadám, že na všechno seru, na hodně věcí seru, ale když vím, že mám oheň za prdelí a něco musím udělat, tak se prostě kousnu a takhle mi to vychází zatím celej život. Vždycky jsem chtěla vybočovat z normy, vzhledem i životním stylem, ale punk mi v tom akorát pomohl.

P.: já na všechno seru a vychází mi to všechno tak nějak... i na školu jsem sral a nechápu doteď, jak jsem mohl odmaturovat. Jak je naučené že škola, práce, rodina, takovej koloběh, tak mě z toho punk vytáhnul. Zjistil jsem, že žít se dá různě a taky se jinak dívám na lidi. Nesoudím je podle vzhledu, nebo soudím, ale jen tak v hlavě, nikoho nezavrhu, jen proto, že vypadá jinak.

K.: jasně, vždycky. Naučil mě koukat na věci z jinýho úhlu než ostatní lidi. Ukázal mi, že je možný mít určitou svobodu i pod tím systémem. Jasně že bych ho úplně ideálně chtěla zničit, ale než se to stane, musíš v něm žít. Pořád doufám, že se zničí sám. Jinak špatnej vliv na mě punk určitě nemá, vysokou školu jsem nedostudovala prostě proto, že už jsem nechtěla.

B.: rozhodně ovlivnil. Než jsem se dostal k punku, byl jsem hroznej vůl, netolerantní. Debílek prostě takovej. Až když jsem se dostal do Prahy a začal to víc vnímat a chodit na akce, tak mi došlo že je to o něčem víc než o hudbě a tom jít se ožrat. Nebyl bych takovým člověkem jakým jsem nebejt punku. Jinak mám všechno v piči, plno věcí je mi tak nějak jedno. Neměl jsem práci a teď jsem rád, že mám kde bydlet, dva roky jsem bydlel po kamarádech. Mít kapelu je můj dětskej sen, plním si ho a všechno ostatní jde stranou. A jasně že dám přednost koncertu před tím, abych se třeba vyspal do práce.

V.: začala jsem si víc užívat života. A taky se mi díky punku plní můj sen z dětství – hrát v kapele. V jedný hraju na basu a v jedný na kytaru. Jsem samouk, všechno mám jen odkoukaný z jamů. Punk mi dal i nějaký zázemí, mám teď místo, kde jsou lidi, který mám ráda a který maj rádi mě. Utvrdila jsem se v tom, že společenský normy jsou na hovno. Ne všechny normy, který nám společnost nutí, jsou správný. Ten základ jako jo, ale pak už člověk musí hledat vlastní cestu. Nechceš bejt jenom kolečkem v systému.

TO4.2 Změnilo se nějakým způsobem tvé vnímání subkultury?

R1: teď jsem hovědněj možná víc, nebo jinak, ne tak prvoplánově. Baví mě srát pankáče. Takový, co si o sobě myslěj, že jsou pankáči. Kalouskem jsme nasrali lidi, že se serem do komoušů, to taky sere lidi. Už nám psali kolikrát, najděte si něco jinýho, komouši už tady nejsou. Přitom jsou úplně všude, ale to je jedno. A naše podpora Ukrajiny, to všechny nasralo. Jako všechny tyhle debily. Tím se to vyselektuje a hrajem jenom pro fajn lidi. Kolikrát v publiku vidím lidi, co mi psali nějaký sračky a pak tam na nás pařej.

L.: ani nevím, jestli se to pro mě nějak změnilo, před těma čtyřma, pěti roky, když jsem ho začala poslouchat, tak to pro mě bylo spíš jen jako o hudbě, ani jsem moc nevnímala, o čem je tam myšlenka. To jsem začala poznávat až postupně.

P.: určitě hodně. Dřív jsem si myslel, že každý pankáč je kámoš a že si tak nějak pomáháme všichni, ale pak jsem zjistil, že i v punku jsou svině jako všude. Zjistil jsem, že většina těch starších pankáčů, které jsem dřív bral jako bohy, někdy v těch patnácti, tak jsou jen vychlastané trosky, co mají na píču život a říkají tomu, že to je punk.

K.: vidím to asi jinak, to je normální, už se nerozbiju v každým pogu, ale v každým třetím.

B.: když jsem k tomu přišel, tak jsem byl takovej jako jdem chlastat, jdem na koncert, a s věkem to vnímám nějak v širší perspektivě, že nejde jen o hudbu a o chlast, ale to i spoustu věcí vokolo.

TO4.3: Jak se na to dívají doma, co okolí?

R1: táta říkal, že tydlecty lidi maj komplex méněcennosti, když musej chodit takhle voblíkaný, to si pamatuju. Sám táta nosil dlouhý vlasy a byl mlácenej fízlama v sedmdesátkách, ale todle už bylo jako. Pak jsem si to prosadil, v devítce nebo v osmičce, a na gymplu v prváku už jsem měl číro.

L.: mamka mě podporovala, ještě mi pomáhala se strojit výstředně. Sama v mém věku poslouchala gotickej metal a asi taky punk a táta byl trochu pankáč. Takže mě chápali a chápou doteďka. Táta začal dokonce znovu poslouchat punk.

Občas se oblíkám a vypadám dost extrémně, ale hodně mi lidí mi řeklo, že na to, abych jim vadila, jsem až moc sympatická. Nikdy jsem se svým vzhledem problémy neměla, ani v práci a ve škole už vůbec, to byla grafická umělecká a tam v podstatě všichni měli barevný vlasy a divný hadry. Jen jednou když jsem přišla do práce v gládách, tak na mě koukali a že bych se mohla polepšit, ale to bylo tak asi jediný.

P.: máma se k punku staví tak, že to nemá ráda, nesnáší, když přijdu s postaveným čírem.

K.: naši mi pořád zakazují, abych chodila domů s postaveným čírem, že kdyby to viděla babička, tak ji klepne. Jinak už jsou ale celkem v pohodě. V práci jim vadí tetování a propíchanej ksicht, ale pracuju tak dobře, že mi to trpí. Ale číro si barvit nemůžu. Jinam jít dělat nechci, je to klub, kde jsou každej večer koncerty a potkám tam muzikanty všech možnejch žánrů a seznámím se s plno lidma, což je skvělý. Jsou tam různý akce od klasiky přes rock až po ska, domluvila jsem tam koncert i naší kapele.

B.: mamka když jsem si chtěl nechat číro, tak říkala, že ne, ale teď už jí to tak nějak jedno. Řekl bych, že mě celkem dost podporuje.

V.: byla jsem vždycky černá ovce rodiny a cestu jsem si razila sama. Mamka už si za ty léta zvykla a už to neřeší. Pro ni je nejdůležitější, abych vystudovala. Na žádnej můj koncert se podívat nepřišla, pro ni jsou takovýhle věci naprosto zbytečný. Pro ni je priorita zajistit rodinu, pro mě je to nasávat znalosti a informace, což se v tom punku daří.

R2: máma se mě pořád ptá, kdy už dostanu rozum.

Analýza DVO4:

Punková subkultura představuje pro mnoho jedinců více než jen způsob oblékání nebo hudbu, kterou poslouchají. Je to spíše životní postoj spojený s odmítnutím společenských konvencí, hledáním vlastní identity a bojem za sociální změny. R1 v mládí vnímal punkovou subkulturu jako prostředek k rebelii a změně světa. Považoval se za "áčkaře", který odmítal společenské normy a chtěl všechno změnit. Dnes je stále kritický vůči společnosti, ale postupně si uvědomuje, že punk je o něčem víc než jen o rebelii. Pořádal s kapelou koncerty na podporu Ukrajiny a punk, resp. jeho aktivity na punkové scéně, jsou pro něj spojeny s protikomunistickým a v současné době i pro-ukrajinským postojem. Jednotliví členové subkultury tedy mohou v punku nalézt způsob vyjádření své kritiky současné společnosti a pocit solidarity s ostatními, kteří sdílejí podobné postoje. S věkem může docházet k proměně pohledu na subkulturu. Zatímco někteří začínají vnímat její hlubší význam a začínají se více angažovat v politických a sociálních otázkách, jiní se mohou postupně distancovat od některých aspektů subkultury a hledat jiné způsoby, jak vyjádřit své postoje a hodnoty. L. si cení jak hudební stránky punku, tak i jeho filozofie svobody. Vidí v něm prostor pro individuální vyjádření a boj za vlastní hodnoty. Názory okolí pak často závisí na individuálních zkušenostech a předsudcích. Zatímco někteří rodiče se mohou obávat, že jejich děti budou negativně ovlivněny, jiní mohou podporovat potomky v jejich aktivitách. P. vnímá punk jako prostředek k odmítnutí společenských norem a konformity, je skeptický vůči idealizaci punkové subkultury a zjišťuje, že i v punku existují negativní aspekty. Jeho matka má k punku negativní postoj a snaží se ovlivnit P. tak, aby se od punkové subkultury distancoval. Pro V. znamená punková subkultura možnost vyjádření se a plnění svých snů hraním s kapelou.

DVO5: Tvoje zkušenosti s rizikovým chováním?

TO5.1: myslíš, že punková subkultura podporuje nebo více toleruje rizikové chování?

R1: určitá odnož jo, i když je to jenom menšina. Jsou tam nějaký fetky, jsou tam nějaký kokoti, není jich úplně málo, ale zase jich není ultra hodně. Jednak ty smažky, já to nenávidim, nenávidim lidi, co si dávaj někde venku a pořvávaj na turisty, mě to sere. Já jsem s nima vysedával taky, s bezdřákama, ale ty se takhle nechovali. Když jdu Sherwoodem nebo takhle, tak mě to sere prostě. A vidím tam kolikrát pankáče s nima. Jsou vysmažený, dělaj bordel. Serou mě lidi, který to neuměj. Ke všemu musíš mít nějakej rozumnej přístup. Tak toleruje... myslím, že když to ty lidi přehání a chovají se fakt jak čuráci, tak jim to okolí řekne. Třeba Punkiemu to řekli všichni... byl takovej malej a umřel. Měl rakovinu varlat a nechal to dojít tak daleko, že měl pětakilovej nádor na koulích, dostal se z toho, a stejně se choval jako debil. Ale jako úplnej debil. A pak vypil metyl. S nějakýma blbounama někde v nějakým feťáckým doupěti lil bůhvíco, a všichni umřeli, protože chlastali metyl.

P.: spíš se tím ten punk tak netají. Podle mě je to všude stejný, akorát u toho punku je to vidět, jak jsme oblečený. Víc lidí si vzpomene na partu ožralejch lidí s čírama, co dělali někde bordel.

K.: jasně že jo. Než se zorientuješ. Je to asi i tím, že hodně lidí v týhle subkultuře má nějaký problémy a chlast a drogy jsou takový berličky. A tím, jak to je víc tolerovaný, je to jednodušší. Ale na to si musí každej přijít sám. Takže jo, tahle subkultura je riziková. Ale zas nevím o kolik míň než jiný subkultury, kde jedou spíš tvrdý drogy než chlast.

B.: to záleží na každým, jak moc se nechá ovlivnit. Každěj je vlastním pánem. Ale všeho moc škodí.

V.: některá subkultura to podporuje víc, některá míň, na gramcový, na technopárty neuvidíš člověka, kterej na něčem nejede. Ale myslím, že punk v tomhle není o moc jinej oproti normální kultuře. Ani si nemyslím, že by se na punkových akcích víc pilo než na běžných. Naopak u těch pankáčů je to víc v pohodě, lidi pijou nebo si něco vemou jen do pohody.

Co se týká jiných látek, občas si něco dát není špatný. Ale musíš vědět, co si dáváš a co od toho očekáváš. Třeba benzáce, který lidi dnes zneužívají ve velkém, jsou podle mě mnohem horší než tráva nebo trip. Přitom to jsou legální věci, který předepisují lékaři. Je doložený, že třeba psychiatři předepisují benzodiazepiny i nezletilejm, i když by to měl být od osmnácti. Ale u pankáčů jsem třeba neviděla, že by žrali prášky. Jinak myslím, že v punku je obecně tolerance, pokud tím neohrožuješ nikoho dalšího.

R2: jakákoliv subkultura podporuje rizikové chování.

TO5.2: myslíš, že příznivci punkové subkultury se chovají rizikověji než běžná populace?

R1: pankáči asi chlastají víc. V kapele – ty piješ dost, já piju dost. Ale O. ze zábavový kapely, kde taky hraju, osmdesátiletěj téměř, ten kalí tyvole. Měl cukrovku, uřízli mu nohu, a stejně kalí.

L.: než jsem potkala tu pražskou partu pankáčů, tak jsem byla ne úplně slušná, pila jsem, hulila, kouřila, ale je pravda, že v Praze bere hodně pankáčů i tvrdý.

P.: nastěhovala se k nám jedna frajerka a vůbec s náma nestíhala držet krok. Bydlíme v bytě s kámošem, pak ještě B. a jeho přítelkyně, takovej komunitní byt. Přes léto, než jsem si našel práci, tak jsme lili hodně, i další věci. Pak jsem přišel na to, že tudy cesta nevede.

TO5.3: Byl/a jsi někdy vystaven tlaku vrstevníků k rizikovému chování v rámci punkové subkultury?

R1: ne. Nikoho jsem nekazil a nebyl jsem kažen. V tomhle mi nikdy nikdo nenabízel drogy, nic.

P.: když řeknu kamarádům, že si dávám střízlivej měsíc, tak mě všichni zvou na panáka. Ale zas když řeknu že fakt ne, tak mě většina lidí nechá být. Sám to ale dělám někdy taky, když přijde kámoš s tím že nechlastá. Ale ne nějak na sílu. Občas to dělám, když kalím třeba čtyři dny v kuse, tak si pak pár týdnů nedám ani kapku, ani na koncertě. I při tom kalení zvládnou chodit do práce, občas to sice bolí, ale zatím jsem tam vždycky přišel.

V.: vůbec. To spíš v normální kultuře. Na chlast i na hulení. Když se podíváš na současný populární interprety, texty nemaj žádněj smysl, je to jak vtíravý reklamy. Tlak masový kultury, ve který žijeme a která nechce přemýšlející lidi, ale ovce, který konzumujou.

TO5.4: tvoje osobní zkušenosti s rizikovým chováním (alkohol, tabák, OPL, rizikové sexuální chování)?

R1: zkušenosti - brčko jo, i koks. Jenom párkrát.

L.: když jsem začala poznávat pražský pankáče, byl v Letňanech takovej jakoby squat, platil se tam normálně nájem, ale bydlelo tam asi dvanáct lidí. Tam začal nejen chlast, ale i ostatní věci, a myslím že tak rok se to s náma všema táhlo. Užívali jsme i jiný věci a to bylo fakt hustý. Pak jsme trochu polevili, já i mí kámoši. Víc k tomu radši říkat nechci, to by bylo strašně špatný. Jinak na koncertech piju podle nálady, dlouho se mi nestalo, že bych se ožrala do bezvědomí. Naučila jsem se za posledních pár let si to pítí hlídat. Takže si vždycky nějaký pivo dám, ale tak, abych odešla po svých.

P.: neříkám, že jsem svatej, zkusil jsem toho dost, ale neláká mě to. Kokain mě baví, ale na to nemám prachy, a baví mě psychedelika, houbičky, LSD. Ale to neberu jako drogy, na tom není závislost. Co se týká pití - během akcí furt a ve velkým stylu, pivo i panáky. Dřív, když jsem na akce nejezdil tak často jako teď, když jsem v Praze, tak jsem se zbořil na každé akci. Rizikový sex – teď mám L., ale předtím to bylo skoro na každým koncertě, ulovil jsem nějakou holku a šli jsme na hajzl. Nebo do stanu. Bez ochrany.

K.: k návykovým látkám mám docela kladnej vztah. Nemám ale ráda ty, co tě posílají do prdele, jako pervitin nebo heroin. Hulení mi zachraňuje prdel. Probudíš se, máš plnou hlavu hlasů a všechno, a pak si dáš brko a je to. Hulím denně a pomáhá mi to, na hlavu i na ekzém. Hodně mě posunuly psychedelika, v názorech na různý věci. Cítím přitom takovou soudržnost se vším kolem sebe. Houby, tripy, muchomůrky. Když máš takový ty přežralý muchomůrky, co mají z klouboučku vaničku a po dešti je tam voda, tak to vypiješ. Jsou podle mě drogy, ke kterým by se měl přistupovat jinak, ukázat lidem, jak je používat bezpečně.

B.: kladný, ale ne ke všem. Hulení mi taky pomáhá, uklidňuje mě to. Měl jsem i špatnej trip a od té doby mě psychedelika nebaví. Jsou i lidi, kterým se díky tomu posrala osobnost.

V.: s rozumem. Když si to člověk dá na pohodu, na nějakou osobní rozvoj, tak je to za mě v pořádku. Mělo by to mít nějaký meze.

TO5.5: máš nějakou zkušenost s násilným chováním v punkové subkultuře? / Máš jako žena zkušenost s obtěžujícím chováním?

R1: ano. Že chce někdo zadarmo na festival, co pořádám, třeba. Nebo tam byl debil, co sežral nějaký holce kytku a někomu naflusal do pivo. Tak jsme ho vykopali. Jednou mě napadl náš druhý bubeník, protože jsme ho vyhodili z kapely, na Brněnci, tam bylo bláto u piva, tak skončil v tom blátě. A občas nějaký debil, no. Dobrá byla bitka kvůli Fialkám na Brněnci. Jedna blbka měla na nějaký krabici napsáno „Fialky táhněte z punku!“ a oni zrovna hráli. Někdo jí to roztrhal a rozdělilo se to na dva tábory, dvě asi pětičlenný skupinky. Jak jsou výčepy na Brněnci, tak tam se servali. Zastánci a odpůrci Fialek. Jenom jednou nebo dvakrát jsem se k nějaké bitce přidal, jinak je mi to jedno. Ať si dělaj co chtěj.

L.: párkrát jsem zažila rvačku, i když se jí neúčastnila. Že bych někomu někdy jednu vrazila, to jsem udělala jen jednou v životě, před rokem na koncertě. Jeden týpek pogoval, druhý se nasral, že do něj vráží, tak ho začal mlátit pěstma do ksichtu. Nikdy se mi v týhle komunitě nestalo, že by mě někdo obtěžoval nebo k něčemu naváděl. Ani že bych se cítila nebezpečně, to vůbec.

P.: s L. jsme oba jsme samozřejmě už jako nezletilí pili. Já jsem v šestnácti přetáhl frajera půllitrem a za to jsem skončil u soudu, rok a půl podmínka. A veřejně prospěšné práce. On to byl hlavně kokot, nejdřív tam napadal svojí babu. Jinak jsem se na akcích párkrát porval, ale to vlastně nikdy to nebylo s pankáčema.

K.: jo, nejen že někdo jde porvat, ale i nechtěný dotyky, obtěžování.

B.: jo, najdou se kokoti.

V.: ani ne. Ani jako holka se tam necítím nijak nebezpečně, spíš naopak. Kdybych šla na nějakou normální akci, tak to bude mnohem horší, tam kolikrát nechceš bejt jako holka.

R2: za ty tři, čtyři roky co chodím na punkový akce jsem nezažil, že by se tam někdo popral.

Analýza DVO5

R1 má negativní postoj k některým osobám, které se hlásí k subkultuře punk, ale dělají jí spíš ostudu - na veřejnosti popíjí alkohol a žebrají, slangově se označují jako „nádražáci“. Vidí tyto projevy jako nežádoucí a nesouhlasí s nimi. Zároveň zdůrazňuje důležitost rozumného přístupu a respektování ostatních. S OPL pouze experimentoval. L. má za sebou období, kdy užívala drogy a alkohol, ale nyní už na akcích pije podle nálady a umí si hlídat míru. P. se zapojoval do různých rizikových aktivit, jako je nadměrné pití alkoholu a užívání drog a i nyní se občas nechá unést. Přiznává také rizikové sexuální chování. K. užívá drogy ve snaze zklidnit se, má pozitivní zkušenosti s užíváním psychedelik a vnímá je jako nástroj k osobnímu rozvoji. B. se také přiznává k užívání drog a alkoholu, zmiňuje, že měl špatnou zkušenost s psychedeliky a od té doby se snaží jim vyhýbat. V. nevnímá v této subkultuře vyšší míru rizikového chování než v běžné populaci. V jejím rámci oceňuje toleranci, ale také zdůrazňuje důležitost rozumného přístupu k užívání drog a alkoholu. Má zkušenost s užíváním různých látek. R2 popisuje, že v punku nezažil žádné případy násilného chování.

8 Shrnutí výzkumného šetření

Pro některé informanty může punková subkultura symbolizovat odpor vůči autoritám a konvencím, například ztráta motivace ke studiu mohla být u informantky K. spojena s celkovým nesouhlasem s institucemi, k pocitu vzpoury mohla vést také přísná rodičovská kontrola. V podstatě pro všechny informanty je punková subkultura místem, kde se cítí přijati a respektováni, nachází zde podporu a pochopení, která jim v konvenční společnosti chybí. Výzkum ukazuje, že informanti se dostali do punkové subkultury různými způsoby, ať už prostřednictvím hudby nebo setkáním s lidmi z této subkultury. Hudba zde hraje klíčovou roli, mimo jiné poskytuje prostor pro vyjádření politických názorů a odlišení se od mainstreamu. Všichni informanti se identifikují jako punkeři, přičemž někteří toto označení chápou jako životní postoj a formu sebevyjádření, zatímco jiní na toto označení nahlízejí spíše flexibilně. Všichni zdůrazňují, že punk nejen umožňuje odlišení se od mainstreamu, ale také podporuje sebevyjádření a osobní svobodu. Příslušnost k punkové subkultuře má pro jednotlivé účastníky různý význam, ale mnozí z nich zdůrazňují, jak tato subkultura ovlivňuje jejich životní postoj, hodnoty a chování. Co se týká rizikové chování, někteří informanti vnímají tuto subkulturu jako prostředí, kde je rizikové chování více tolerováno, zejména co se týče pití alkoholu a užívání drog. Objevuje se však i názor, že toto rizikové chování není specifické jen pro punkovou subkulturu a že je v ní jen obecná tolerance, pokud tím není ohrožena bezpečnost ostatních. Rizikové chování zde může být pro mladé lidi způsobem, jak zkoumat hranice a získávat zkušenosti, a dalo by se říct, že punk nabízí a poskytuje tu revoltu, jedinečnost. Respondenti rovněž sdílejí své osobní zkušenosti s rizikovým chováním, jako je nadměrná konzumace alkoholu a užívání drog, přičemž někteří z nich reflektují i negativní dopady tohoto chování na svůj život. Jako pozitivní a protektivní faktory, které punk nabízí jako alternativu k rizikovému chování lze určitě označit hudbu. Ta je mnohými uvedena jako to, co je do subkultury přitáhlo a udržuje je v ní. Poskytuje nejen zdroj inspirace a radosti, ale slouží také jako prostředek vyjádření a spojení s ostatními. Příslušnost k punkové komunitě nabízí také pocit přijetí, respektu a podpory. V subkultuře jedinci nacházejí skupinu, kde se mohou cítit akceptováni bez ohledu na svůj vzhled či názory, což je může chránit před pocitem izolace.

Punková subkultura podporuje kritický postoj k společenským normám a autoritám, což může vést k rozvoji kritického myšlení a angažovanost v subkultuře může sloužit jako zdravý způsob, jak se vypořádat s frustrací a nesouhlasem s určitými aspekty společnosti. Z pohledu účastníků se s věkem může měnit vnímání punkové subkultury, ale základní principy, jako je hledání svobody, odpor proti konformitě a význam komunity, zůstávají důležité. Zkušenosti ukazují, že punková subkultura může poskytnout různorodé platformy pro osobní a sociální vyjádření, které se mohou stát klíčovými faktory v životě jedince a nabízet tak alternativy k rizikovému chování.

Závěr

Tato práce se snaží poskytnout osobitý náhled na subkulturu. Punková subkultura, původně vnímaná jako hnutí mládeže a rebelství proti společenským normám, se v průběhu času ukázala být mnohem více než jen přechodným trendem nebo výkřikem mladých. Její dlouhověkost a schopnost přizpůsobit se a zůstat relevantní ukazuje, že punk není pouze fází v životě jedince, ale pro mnohé představuje hlubší životní orientaci a přístup k životu. Punková subkultura může poskytovat prostředí, které podporuje aktivní utváření osobnosti. Tento proces personalizace je zásadní pro punkovou filozofii, která odmítá pasivní akceptaci předložených kulturních a sociálních vzorců. Místo toho punk podporuje aktivní, tvůrčí a kritický přístup k vlastnímu životu. Jednotlivci jsou povzbuzováni, aby se zamysleli nad tím, kým jsou, co chtějí být, a jak se mohou odlišit od norem, které vnímají jako omezující nebo nespravedlivé. Každá osobnost je zde vnímána jako svébytná, což představuje silný kontrast k masové kultuře, která často podporuje uniformitu. Tento důraz na individualitu je vidět nejen v osobním stylu a sebevyjádření (například v móde, hudbě, umění), ale také v životních cestách a postojích jedinců. Punk nabízí prostor pro rozmanitost myšlenek a životních stylů, a to i mezi těmi, kteří se pohybují mimo tradiční společenské struktury. Punková subkultura také přesahuje tradiční chápání subkultur jakožto výhradně mládežnických hnutí. Pro mnohé je punk životní orientací, která ovlivňuje jejich hodnoty a každodenní rozhodnutí. Zatímco některé subkultury mohou být vnímány jako dočasná fáze nebo experiment v mládí, punková subkultura ukazuje, že její hodnoty a přístupy mohou vydržet po celý život. Punkeři, kteří stárnou s hnutím, často přenášejí jeho hodnoty do různých fází svého života, včetně rodičovství a kariéry, čímž rozšiřují vliv punku mimo jeho tradiční hranice. Pro mnohé je toto hnutí nejen o mládežnické rebelii, ale o trvalém odhodlání žít autenticky a s vědomím vlastních hodnot a přesvědčení.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

518, Vladimír. *Kmeny 90: městské subkultury a nezávislé společenské proudy v letech 1989-2000*. V Praze: BiggBoss, 2016. ISBN 978-80-906019-9-4.

BANÁN a HOROVIC, Maxim. *Nepřestat se dívat kolem sebe: rozhovor o hudbě, politice a emocích*. V Praze: Paseka, 2022. ISBN 9788076371996.

BERGMANN, Petr; KOPÁČ, Radim a KONTRA, Gabriela. *Punk zuřivej. Vzorní*. Praha: Divočina, 2022. ISBN 9788090828131.

BLÁHA, Petr. *Narodil jsem se den poté...: politický a občanský aktivismus severočeské hardcore punkové scény*. Sociologická řada. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. ISBN 978-80-7325-541-1.

DANIEL, Ondřej. *Násilím proti „novému biedermeieru“: subkultury a většinová společnost pozdního státního socialismu a postsocialismu*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2016. ISBN 9788087855904.

DANIEL, Ondřej. *Ušima střední třídy: mládež, hudba a třída v českém postsocialismu*. Praha: Togga, 2023. ISBN 978-80-7476-285-7.

DANIEL, Ondřej; KAVKA, Tomáš a MACHEK, Jakub. *Populární kultura v českém prostoru*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 9788024621920.

FORMÁNEK, Vítěk a CSÖLLEOVÁ, Eva. *44 známek punku*. [Praha]: Petrklíč, 2018. ISBN 9788072296415.

FORMÁNEK, Vítěk a CSÖLLEOVÁ, Eva. *Malá historie punku*. V Praze: Petrklíč, 2021. ISBN 9788072298327.

FUCHS, Filip. *Kytary a řev aneb Co bylo za zdí*. 2010.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Edice pedagogické literatury. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

GILBERT, Pat. *Clash: smrt nebo sláva*. Evokace. Praha: Volvox Globator, 2007. ISBN 978-80-7207-662-8.

GLASPER, Ian. *Burning Britain: historie punku ve Velké Británii 1980-1984*. Evokace. Praha: Volvox Globator, 2010. ISBN 9788072077595.

GLASPER, Ian. *The day the country died*. 1. PHR, 2012. ISBN 9788026011934

HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. V Praze: Dauphin, 2012. ISBN 978-80-7272-197-9.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2.

CHADIMA, Mikoláš. *Alternativa I: od rekvalifikací k "nové" vlně se starým obsahem : (svědectví o českém rocku sedmdesátých let)*. Olivovníky. Praha: Galén, [2015]. ISBN 9788074922039.

CHADIMA, Mikoláš. *Alternativa II: od "Nové" vlny se starým obsahem k Velké listopadové sametové restauraci*. Olivovníky. Praha: Galén, [2018]. ISBN 9788074923890.

CHARVÁT, Jan a KUŘÍK, Bob. *"Mikrofon je naše bomba": politika a hudební subkultura mládeže v postsocialistickém Česku*. Praha: Togga, 2018. ISBN 978-80-7476-137-9.

Kolářová in DANIEL, Ondřej; KAVKA, Tomáš a MACHEK, Jakub. *Populární kultura v českém prostoru*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2192-0.

Kolářová in ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta (ed.). *Revolta stylem: hudební subkultura mládeže v České republice*. Sociologické aktuality. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-060-5.

KOPÁČ, Radim. *Všechno je špatně, zpátky na stromy!: český punk a hardcore v textech 1979-1989*. Praha: Divočina, 2022. ISBN 9788090828117.

MICHELA, Miroslav; LOMÍČEK, Jan a ŠIMA, Karel. *Dělej něco!: české a slovenské fanziny a budování alternativních scén*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-1314-9.

Nodl in FRANC, Martin; HALÍŘOVÁ, Martina; KNAPÍK, Jiří; LENDEROVÁ, Milena; MAUR, Eduard et al. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha: Paseka, 2021. ISBN 9788076372115.

Novotná in DANIEL, Ondřej; KAVKA, Tomáš a MACHEK, Jakub. *Populární kultura v českém prostoru*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2192-0.

POSPÍŠIL, Ivo a JURÁSEK, Vladimír. *Příliš pozdě zemřít mladý*. Druhé vydání. V Praze: nákladem vlastním, 2022. ISBN 9788011003432.

SAK, Petr. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 80-7229-042-8.

SIMPSON, Dave. *Sex Pistols: chci být sám sebou*. Přeložil Zdeněk GAZUR. Pangea. Praha: Dobrovský, 2022. ISBN 9788027703869.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017. ISBN 978-80-7509-498-8.

SVÍTIVÝ, Eduard. *Punk not dead*. Praha: AG kult, 1991. ISBN 80-900081-4-3.

ŠVAMBERK, Alex. *Nenech se zas oblbnout: kapitoly o americkém hard coru a punku*. Rock a pop. Praha: Maťa, 2006. ISBN 8072871218.

ŠVAMBERK, Alex. *Punk & hard core: co bylo, co zbylo*. Mezirocky. Praha: Maťa, 2018. ISBN 9788072872220.

ŠVARŤÍČEK, Roman a ŠEĎOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VANĚK, Miroslav. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Votobia, 2002. ISBN 80-7220-124-7.

VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956-1989*. Šťastné zítřky (Academia). Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1870-0.

VÁVRA, Filip. *Těžký boty to vyřešej hned!: skinheads v Praze na konci 80. a začátku 90. let*. Praha: Filip Vávra - nakladatelství FIVA, 2017. ISBN 9788090687509.

VOSTŘEZ, Alex. *NVÚ - Z celejch Beatles mám nejradši Napalm Death*. Cecek records, 2010

Internetové zdroje

Sociologická encyklopedie [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Punk>

Duffková Jana [online]. [cit. 2024-03-19]. Dostupné z: https://janaduff.estranky.cz/clanky/sociologie-zivotniho-stylu/Duffkova_zivotni_zpusob_styl_variantnost_.html

Rozhovor s Fildou Macudzinským [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.rockpalace.cz/rozhovory/rozhovor-s-fildou-macudzinskym>

Štěpán Málek [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://rozhovoryvesvatojanu.blogspot.com/2015/06/stepan-malek.html>

Spínací špendlík: 2v1 [LP]. Stillborn rec. & books, 2020

NVÚ: Obchází mě dokola & Tak jsme došli [LP]. Stillborn rec. & books, 2021

VVÚ: VVÚ [LP]. Stillborn rec. & books, 2024

Příloha: rozhovor s L. a P. ze dne 5. 1. 2024, Praha

Jak by ses definovala v rámci subkultury?

L.: jako punkerka. Ne moc dlouho, tak čtyři roky.

P.: jako punker. Od dvanácti, od třinácti, tak nějak. Od malička, v každé třídě, jsem byl rebel, největší průserář. Asi už od školky.

Jak se z tebe stane ve dvanácti pankáč?

P.: já jsem se tahal s o dost staršíma lidma ze skateparku, vlastně s undergroundem, když se to tak vezme, tam byli technaři...

Tak ses chodil poflakovat do skateparku a tam se potkal s pankáčema...

P.: ne vlastně ne, to jsem tam byl jediný. Předtím jsem poslouchal rap a snažil se zapadnout mezi rapery a technaře a tak, nikde jinde mě nechtěli. A pak jednou při hodině kámoš zahlásil na učitelku „Nasrat, nasrat, nikam nepudu. Nasrat, nasrat, já válčit nebudu!“ Říkám to je dobré, tos vymyslel sám, nebo co. A on řekl, že to jsou E!E, to je punk. Tak jsem si to pustil a říkám si, to je dobré, to chci, pak jsem si pustil SPSka, a tam to přišlo. Tak v sedmý třídě.

L.: ještě před punkem jsem poslouchala metal, k tomu mě dovedla spolužačka ze střední. Punk kvůli tomu, že když jsem nastoupila na střední, tak jsem zjistila, že tam učí Štěpán Málek. V té době jsem ho ještě neznala, ale říkám si tyvole vypadá docela hustě, ty náušnice, kérky, tohleto, a měl takovej zajímavěj projev. Potom jsem se dozvěděla, že to je vlastně pankáč a že hraje v nějaký kapele. Tak jsme se rozhodli, že půjdeme na jeho koncert, to už na naší škole neučil, ale nějak jsme se začali spolu bavit. Můj první punkovej koncert byl v lednu 2021 a byli to VVÚ. Tam jsem se zároveň poznala s Pudinkem. K punku mě teda přivedl Štěpán Málek.

Šla jsi teda na NVÚ, vlastně už na VVÚ, a zjistila jsi, že to je vono...

L.: Přesně, ale dostala jsem se k tomu spíš i od metalu. Některý ty kapely nehrály úplně metal, bylo to spíš hc, a od hc jsem se dostala k punku. Ale zároveň si pamatuju i první písničku, po který jsem začala poslouchat punk, Wild in the Streets od Circle Jerks. To si pamatuju, že to byla jedna z prvních punkovejch písniček, co jsem slyšela.

Takže se k tomu dostáváš spíš přes hudbu než že bych chtěla být jiná, děsit, srát lidi...

L.: to je ta druhá stránka, na základce na druhým stupni jsem hrozně ráda srala lidi tím, jak jsem se strojila. A oni pak byli nasraný, respektive moji spolužáci. A moje teď nejlepší kámoška mi řekla, že si na základce myslela, že jsem strašná kurva a píča, protože jsem se strojila výstředně. Ale mě to strašně bavilo, protože jsem ráda srala lidi. To byl prvopočátek takovýho punkovýho chování.

Co ti na to říkali doma?

L.: právě že jako mamka mě podporovala, ještě mi pomáhala se strojit výstředně. Sama v mém věku poslouchala gotickej metal a asi taky punk a táta byl trochu pankáč. Takže mě chápali a chápou doteďka. Táta začal dokonce znovu poslouchat punk.

A tvůj první koncert?

P.: Podpára, ve čtrnácti. Ve Vyškově v r. 2018.

Jak se ti tam líbilo?

No paráda. Původně jsem teda měl jet na Vision Days do Letohradu, ale nechtěli mi na radnici prodat lístek, protože mi nebylo patnáct. Říkali, že mě tam nepustí, že tam bude ochranka. Nikdy jsem na punkovém koncertě nebyl, tak jsem jim to věřil. Nakonec myslím, že Pára byla lepší než Vižni.

Co ti na to říkali doma? Na punk i na to, že jedeš ve čtrnácti na festák?

P.: máti se mnou na Páru poslala tátu. Největší prdel, že on je celník. Jinak k punku se staví tak, že to nemá ráda, nesnáší, když přijdu s postaveným círem.

Jak přežil otec Podpáru? Byl s tebou ve stanu, chodil s tebou na kapely a kalil?

Ne, hned v prvních patnácti minutách jsem mu zdrhnul a viděl mě až v neděli.

Jaké prvky bys označil/a pro subkulturu za klíčové? Hudba, oblečení, životní postoj...

L.: já bych řekla, že pro každého punk znamená něco jiného. Znáám spoustu lidí, co to poslouchají jen proto, že se jim to líbí, a pak je tady skupina lidí, který jde o tu myšlenku. Pro mě je asi důležitý oboje, pojí se to dohromady.

A jaká myšlenka?

L.: asi svobody.

P.: pro mě je to provokace, ať už chováním nebo vzhledem. Hudba je podle mě základ. Punk je pro mě pohled na svět, to, jak se na něj díváš, ne to, co děláš, ale jak to děláš.

Co je pro tebe taková ikonická kapela? Tvoje nejoblíbenější?

P.: Dead Kennedys. Ještě s Biafrou.

L.: pro mě asi Misfits, to byla taky jedna z prvních punkových kapel, co jsem začala poslouchat. Ale VVÚčka ty tam taky spadaj, tím, že jsem jako první pankáče poznala Štěpána.

Co pro tebe znamená být součástí punkové kultury?

P.: že jsem konečně někam zapadnul.

Je ti tam dobře...

P.: jo, nemíval jsem kámoše, nebyl jsem v partě, pak jsem našel konečně pankáče.

L.: pro mě to je něco podobného, já jsem za celý život byla v různorodých skupinkách lidí od skejťáků a metalistů a rockerů a tohohle, a tyhle lidi mi nikdy tak do duše nesedli jako pankáči.

Myslíš, že punk ovlivňuje tvoje rozhodování a chování?

L.: řekla bych, že asi ne. Vždycky jsem věděla, kam chci v životě mířit. Punk to neovlivnil, ale spíš k tomu jenom přispěl. Vypadám, že na všechno seru, na hodně věcí seru, ale když vím, že mám oheň za prdelí a něco musím udělat, tak se prostě kousnu a takhle mi to vychází zatím celý život.

P.: já na všechno seru a vychází mi to všechno tak nějak... i na školu jsem sral a nechápu doteď, jak jsem mohl odmaturovat.

Říkal jsi, že tě tam neměli rádi, kvůli číru...

P.: No jasně, to mě nesnášela češtinářka na střední. Tam už jsem takhle přišel, a vystartovala na mě až ve čtvrtáku. Tři roky jsem tam chodil s čírem, každý den

punkové hadry, a pak jednoho dne jsem měl nějaký nahovno den, strašně mě vyřvala, že punk je protiprávní, že na školách nemá co dělat. Měl jsem zrovna tričko Dead Kennedys se škrtlým hákáčem, Nazi punks fuck off. Tak mě seřvala za to, že podporuju fašismus, že nosím fašistickou symboliku.

Učil ses dobře?

P.: ne, já jsem podváděl dycky. Trojky, čtyrky, pětky... a když se učitelka nedívala, tak jedničky, dvojky. Někdy jsem to dával, záleží, jak se vyspal.

Co si představíš pod pojmem rizikové chování?

P.: řekl bych trestná činnost. Hulení a tak, to je podle mě v pohodě, když tím člověk nikoho neobtěžuje, nikomu tím neublíží a vydělá si na to, tak proč ne.

Myslíš, že v punku je toho víc než v běžný populaci, u tvých vrstevníků? Že by pankáči víc chlastali, hulili...

P.: Spíš se tím ten punk tak netají. Podle mě je to všude stejný, akorát u toho punku je to vidět, jak jsme oblečení. Víc lidí si vzpomene na partu ožralejch lidí s čírama, co dělali někde bordel.

L.: souhlasím, asi bych to řekla stejně.

Nejoblíbenější kapela, na jakou by si chtěl/a jít?

L.: chtěla bych vidět Misfits a Adicts. A teďka jsem objevila úplně úžasnou kapelu, Blank 77. Z českýho punku poslouchám pár kapel, NVÚčka, Plexis a tyhle nejznámější. Z mladších mám ráda Indiánskou rezervaci.

P.: dost to střídám, teď poslední tři měsíce poslouchám hlavně skinheadský kapely, Perkele a tak.

A Bad Religion má strašně rád. V létě se na ně strašně těším, na Mighty.

Užil/a jsi někdy drogy nebo alkohol během koncertu nebo punkových akcí?

P.: pokaždý. Dřív, když jsem na akce nejezdil tak často jako teď, když jsem v Praze, tak jsem se zbořil na každé akci. Většinou jsem se probudil a nevěděl jsem, kde jsem. Teď už mě to ale nebaví se tak moc dodělat. Nalili mi, i když mi nebylo osmnáct, nikdo to

neřešil. Když mi bylo těch čtrnáct, tak mě starší pankáči narvali do půjčených hadrů, co mi byly velké, dvě flašky do ponožek, a tahal jsem to dovnitř na koncert, přes sekuriťáky.

L.: když jsem začala poznávat pražský pankáče, byl v Letňanech takovej jakoby squat, platil se tam normálně nájem, ale bydlelo tam asi dvanáct lidí. Tam začal nejen chlast, ale i ostatní věci, a myslím že tak rok se to s náma všema táhlo. Užívali jsme i jiné věci a to bylo fakt hustý. Pak jsme trochu polevili, já i mí kámoši. Víc k tomu radši říkat nechci, to by bylo strašně špatný.

P.: neříkám, že jsem svatej, zkusil jsem toho dost, ale neláká mě to. Kokain mě baví, ale na to nemám prachy, a baví mě psychedelika, houbičky, LSD. Ale to neberu jako drogy, na tom není závislost.

Tvůj postoj k užívání drog a alkoholu?

P.: když mě tím nijak nesere, tak ať si dělá co chce, fetuj si jak chceš.

L.: já mám na to stejný názor, akorát potom vidět kámoše takhle dopadnout...

P.: u kámoše to je něco jiného, když to s nima jde z kopce...

L.: můžu říct kámošovi, fetuj si jak chceš, ale stejně je mi to líto.

Jak často a v jakém množství konzumuješ alkohol během akcí?

P.: během akcí furt a ve velkém stylu, pivo i panáky.

L.: tak podle nálady, dlouho se mi nestalo, že bych se ožrala na nějakým koncertě do bezvědomí. Naučila jsem se za posledních pár let si to pití hlídat. Takže si vždycky nějaký pivo dám, ale tak, abych odešla po svých.

Jak se cítíš v punkové komunitě? Cítíš se podporován/a, akceptován/a, nebo naopak odmítnut/á?

L. a P.: akceptován, určitě.

Byl/a jsi někdy pod tlakem vrstevníků v téhle kultuře, aby ses choval/a nějak rizikově?

P.: když řeknu kamarádům, že si dávám střízlivej měsíc, tak mě všichni zvou na panáka. Ale zas když řeknu že fakt ne, tak mě většina lidí nechá být. Sám to ale dělám někdy

taky, když přijde kámoš s tím že nechlastá. Ale ne nějak na sílu. Občas to dělám, když kalím třeba čtyři dny v kuse, tak si pak pár týdnů nedám ani kapku, ani na koncertě. I při tom kalení zvládnou chodit do práce, občas to sice bolí, ale zatím jsem tam vždycky přišel.

Myslíš, že punková subkultura je víc o hudbě, nebo o sociálním hnutí?

P.: určitě sociální hnutí. V dost věcech má asi levicový názory, ale levičáci, ty extrémní, mě absolutně serou. Za mě to jsou vymaštěný kokoti, který hledaj problémy tam, kde nejsou. Jsou takový, který v životě neviděli náгла naživo, tak je hledají i tam, kde nejsou.

L.: oni se snaží něco strašně vyřešit, ale přitom nemusí, protože ten problém prostě neexistuje.

P.: my jsme podle někoho náglové třeba proto, že se bavíme se Štěpánem Málkem, a on je nágl proto, že se baví s Jednotou Kolín. Ale jak může někdo říct o Štěpánovi, že je nácek, do píči. Nebo nahnědlý.

Jak se tvé vnímání punku změnilo s věkem?

P.: určitě hodně. Dřív jsem si myslel, že každý pankáč je kámoš a že si tak nějak pomáháme všichni, ale pak jsem zjistil, že i v punku jsou svině jako všude. Zjistil jsem, že většina těch starších pankáčů, které jsem dřív bral jako bohy, někdy v těch patnácti, tak jsou jen vychlastané trosky, co mají na píču život a říkají tomu, že to je punk.

L.: ani nevím, jestli se to pro mě nějak změnilo, před těma čtyřma, pěti roky, když jsem ho začala poslouchat, tak to pro mě bylo spíš jen jako o hudbě, ani jsem moc nevnímala, o čem je tam myšlenka. To jsem začala poznávat až postupně.

Tetování a piercing...

P.: máme oba a hodláme v tom pokračovat.

Záškoláctví a útěky z domova...

P.: no jasně. Na střední jsem chodil za školu skoro furt, to bylo na denním pořádku. Na základce jsem se ráno vymlouval, že je mi strašně zle.

L.: na základce jsem byla hodný dítě, na střední taky, ale někdy ve třetáku jsem začala poznávat tadytu pražskou partu pankáčů a to už jsem chodila docela dost za školu a většinu času jsem byla tady v Praze než ve škole – studovala jsem v Pardubicích a bydlela kousek od nich. Do Prahy jsem dojížděla na ten takzvaný squat a čtvrták byl docela zajímavý. Takže půlku střední jsem docela srala na všechno.

Byl/a jsi svědkem nebo ses sám účastnil/a nějakých rizikových aktivit spojených s punkovou kulturou?

P.: oba jsme samozřejmě už jako nezletilí pili. Já jsem v šestnácti přetáhl frajera půllitrem a za jsem skončil u soudu, rok a půl podmínka. A veřejně prospěšné práce. On to byl hlavně kokot, nejdřív tam napadal svojí babu, já tam byl se svýma o dost staršíma kámošema pankáčema. Nějak jsem se do něho pustil, on vypadnul, frajerka šla s náma, on se pak vrátil, vypadal že je vyklidněný, ale zase se začal chovat jako kokot, tak jsme ho poslali do prdele, tak šel. Já jsem na něho zařval něco jako „Jo, jen uteč, ty čuráku!“. On se otočil, začal něco řvát, sundal si tričko a rozeběhl se proti mně. Jak se proti mně řítila taková hora svalů a já nevěděl co dělat, tak jsem vzal půllitr a švihl to po něm. Trefil jsem ho přímo na solar, on tam tak stál a po chvíli upadl a rozbil si hlavu o patník. A až potom jsem zjistil, že to byl nágl. Přežil, jak byl nametenej, tak odešel z nemocnice, ještě než zjistili, co mu může bejt, což bylo moje největší plus. Na nástupišti byla parta diskantů, pár z nich znám a byly s nima vždycky problémy. Vždycky jsme se nějak došťuchali, dorvali. A ti to viděli, tak zavolali policajty. My jsme odešli, to bylo hodně zodpovědný, nechat ho tam ležet na zemi, a když někdo začal řvát moje jméno, tak jsme zdrhli. Asi do deseti minut přijeli policajti, zeptali se mě na jméno, odpovím, tak mě hodí na zem, klepeta, a bylo to. Na policejní stanici mě pak mamka zmlátila, drželi ji ode mě dál tři policajti, že jí mně nevydají, dokud se neuklidní. OPP jsem vykonal v sanatoriu v Jablunkově, sekali jsme tam trávník a tak. Kluci, co tam makali se mnou, byli všichni alkáči odsouzený za to, že někde dělali bordel, tak jsme kalili a v poledne už nemohli ani chodit.

Jak často se setkáváš na akcích s násilným chováním?

P.: v Praze vůbec. Jinak jsem se na akcích párkrát porval, ale to vlastně nikdy to nebylo s pankáčema. Tříkrát to bylo s jedním dementem, je to metalista a chodí na punkový akce. Mně nemůže vystát, protože na mě letěly baby a na něho ne, tak si vždycky vybral nějakou chvilku, kdy mi dal přes hubu. Párkrát jsem mu to vrátil.

L.: párkrát jsem zažila rvačku, i když se jí neúčastnila. Že bych někomu někdy jednu vrazila, to jsem udělala jen jednou v životě, před rokem na koncertě. Jeden týpek pogoval, druhý se nasral, že do něj vráží, tak ho začal mlátit pěstma do ksichtu. Nikdo mu nepomohl, tak jsem tam vlítla a dala jsem mu pěstí. On jak byl nalitej, tak spadl na zem, po chvíli se zvedl, omluvil se mi a odešel.

P.: když jsem v pogu, tak si nedělám starosti s tím, jestli někoho praštím. Nemá tam chodit, když se bojí o zuby. Jednou jsem přetáhl v pogu týpka berlí.

Jak se chráníš přes sexuálně přenosnými nemocemi a nechtěným těhotenstvím?

P.: teď už nijak, teď mám Lindu. Ale předtím to bylo skoro na každém koncertě, ulovil jsem nějakou holku a šli jsme na hajzl. Nebo do stanu. Bez ochrany. Bál jsem se jen jednou, když jsme jeli s kámošema na fest'ák a po cestě jsme nabrali nějakou Němku, taky punkerku. Jeli jsme o den dřív, tak jsme stanovali v lese, ožrali jsme se, šli se koupat do rybníka nazí a pak jsme ji tak nějak všichni tři ohnuli. Druhý den nám ten kámoš řekl, že má možná HIV. A to jsem byl jako posranej hodně.

L.: teď mám vztah, ale předtím to bylo takový...když jsem se ožrala, tak jsem někoho sbalila a jakože mi to docela šlo a kdekoliv kdykoliv s kýmkoliv, asi takhle.

Má pro tebe tvoje tetování nebo piercing nějaký význam?

L.: některý jo. Třeba na noze má vytetovanou zavařovačku s okurkama, protože mám ráda kyselé okurky. Jednou jsem se tak ožrala, že jsem Paťa ze Stále nič, kterej je tatér, donutila, aby mi to vykéroval. Ostatní kěrky – je to stejný, co se mi líbí, to si nechám udělat. Piercing mám taky víceméně proto, že se mi to líbí, i když k některýmu se váže příběh. Na ruce mám třeba vytetovaný ready, to jsem si udělala v den, kdy jsem potkala jednu kamarádku a ten den byl úplně skvělej.

P.: moje piercy a tetování mají taky příběh, vždycky mi to dělal nějaký kámoš. Nějaký random píčoviny na sobě mít nechci. Třeba na žebrech mám punkový pudink od Štěpána Málka.

Co bys řekl/a současné mládeži o punkové subkultuře a jejím vlivu na život?

P.: podle mě punk nemá moc vliv na život, spíš už to člověk tak nějak má v sobě a tím punkem to tak nějak vyleze ven. Myslím, že kdybych nebyl pankáč, tak bych žil stejně, jen bych chodil na jiný akce.

L.: já bych jim radši nic neříkala, ať si na to přijdou sami.

Co si myslíš o LGBTQ+?

L.: ty lidi naprosto respektuju a mám mezi nimi spoustu kámošů, jen mi trochu vadí, že to některý lidi berou až moc citlivě. Někomu řekneš „ty buzerante“, nemyslíš to nijak ve zlém, ale jsou lidi, co to berou moc osobně. A tady k těm lidem řadím i extrémní levičáky.

P.: dokud ti to nesorou, tak ať si šukají s kým chtějí. Jen někdy už je to moc extrémní, moc to nafukujou.

Cítíš v punkové komunitě tlak na promiskuitní nebo sexuálně rizikové chování?

L.: nikdy se mi v týhle komunitě nestalo, že by mě někdo obtěžoval nebo k něčemu naváděl. Ani že bych se cítila nebezpečně, to vůbec. To není o komunitě, to je o lidech, a nemyslím, že by se pankáči takhle chovali. Možná jen málokterý. To se spíš bojím, když jdu domů ve dvě, ve tři ráno z práce. Bydlím na Pankráci, potulujou se tam divný lidi. Ale zatím se nikdy nic nestalo.

Jak punková subkultura ovlivnila tvůj postoj ke společenským normám a hodnotám?

P.: celkem razantně. Jak je naučené že škola, práce, rodina, takovej koloběh, tak mě z toho punk vytáhnul. Zjistil jsem, že žít se dá různě a taky se jinak dívám na lidi. Nesoudím je podle vzhledu, nebo soudím, ale jen tak v hlavě, nikoho nezavrhnou, jen proto, že vypadá jinak.

L.: vždycky jsem chtěla vybočovat z normy, vzhledem i životním stylem, ale punk mi v tom akorát pomohl.

Jak často chodíš na koncerty?

P.: podle peněz a podle času, kdyby to šlo, tak jdu každéj víkend, ale to jsem často v práci. Teď už jezdím spíš podle toho, kam jedou nebo kde budou kámoši, kapely z české scény jsem slyšel tolikrát, že vyloženě jenom na ně nejdu. Nebo jdu na kapely

kámošů – Bez pecek, Roztrhlej dedáč, Ravachol, a pak do Balady, když mi někdo řekne, že to bude dobrý.

L.: chodím podle nálady, času a prachů a hlavně kvůli lidem, kvůli kámošům. Asi bych úplně nešla někam sama, aspoň jednoho člověka abych tam měla.

P.: dřív jsem jezdil na všechno, co bylo, každé víkend, i sám.

L.: každé rok si píšu seznam koncertů, na kterých jsem byla, a za rok 2023 je to přesně 78. Chodím hlavně na punkový, ale občas i na metal nebo rock, takovýhle žánry. A taky někdy na techno.

P.: mně přijde, že to je stejná subkultura jako pankáči, akorát místo číra mají dredy.

L.: na festáky jezdím i pracovně, třeba na Mighty nebo Let it roll, na OEF, na Brutal. Většinou jsem tam za barem.

Cítíš v punkové komunitě, že máš svobodu projevit svůj nesouhlas s hlavním proudem?

L.: rozhodně. Některý ten odlišnej názor vezmou v pohodě, některý se hádaj.

Tvůj názor na SxE?

P.: jako obdivuju to, jít na koncert a nedat si tam pivko a nic.

L.: já je podporuju, jen ať v tom pokračujou. Dokázala bych si užít koncert bez ničeho, ale když můžu pít, je to lepší.

Hlavní témata, která tě k punku přitahují?

L.: veškerý ty myšlenky, proti fašismu, vyjmenovávala bych to donekonečna, všichni víme, o čem je punk.

P.: nekritizujou a nesorou mě za to, že někdy udělám nějakou píčovinu.

Máš pocit, že příslušenství k punkové subkultuře s sebou nese nějaká rizika?

P.: určitě. Nastěhovala se k nám jedna frajerka a vůbec s náma nestíhala držet krok. Bydlíme v bytě s kámošem, pak ještě Blivajz a jeho přítelkyně, takovej komunitní byt. Přes léto, než jsem si našel práci, tak jsme lili hodně, i další věci. Pak jsem přišel na to, že tudy cesta nevede.

L.: než jsem potkala tu pražskou partu pankáčů, tak jsem byla ne úplně slušná, pila jsem, hulila, kouřila, ale je pravda, že v Praze bere hodně pankáčů i tvrdý. Tím se rozpoutala ta moje roční jízda. Dokončila jsem střední a začala nekonečná kalba. A na konci toho léta si říkám, že to bylo možná až moc, tak jsem si dala měsíční pauza od chlastu a od všeho. Ale zase jsem začala moc hulit. To je pořád něco. Ale to, co bylo před rokem, kdy jsem se nastěhovala do Prahy, to věřím a doufám, že už nikdy nepříjde. Takže jsou v tom nějaký rizika. Za ten rok jsem se naučila, kde mám nějaký svý limity, ale ten první rok, kdy jsem začala poznávat tyhle lidi, tak žádný limity nebyly.

Plány do budoucna? Jen kalit a chodit na koncerty?

L.: vždycky jsem věděla, že se chci věnovat umění, hodně pankáčů mi přijde že je umělecky nadaných a nějak se v tom podporujeme. Začínám tetovat a další plán je věnovat se umění. Moc nekalit, nebo spíš s mírou.

P.: určitě chci poznat svět, cestovat. Asi nechci už tak moc kalit.

L.: teď mě napadlo, jestli pankáči něco ocení, tak když si mezi sebou dávají oblečení, třeba prohodit si křiváky. Toho si fakt lidi vážej.

P.: ty starší pankáči někdy píčuou, že nevíš, co je punk, protože jsi nežil v té a té době, ale já si myslím, že žijeme to samé co oni, akorát nás u toho nemlátí policajti nebo náglové. Když jsem slýchával ve čtrnácti historky od starších pankáčů, tak to bylo ty píčo, to ty nemůžeš nikdy zažít.

Chodíš takhle oblečenej pořád? Do práce s čírem...

P.: jo. Akorát na pohovor jsem si vytáhnul všechny piercingy.

L.: myslím, že lidi, co říkají, že punk je mrtvej, tak ho nikdy nepochopili a punkem nikdy pořádně nežili. Nebo umřel jen pro ně. To je nekonečná konverzace, ale pro každého člověka znamená punk něco jinýho.

Koukaj na tebe lidi na ulici, maj nějaký poznámky na tvůj vzhled?

P.: když mám postavený číro, tak občas jo. Jednou jsem šel po městě s kamarádem, to je úplnej můj opak, a ten „Ty vado, to mě sere, jak na tebe všichni koukaj, jak tě sjížděj pohledem!“ Ale já už si toho ani nevšímám. Přes hubu jsem taky párkrát dostal.

L.: občas se oblíkám a vypadám dost extrémně, ale hodně mi lidí mi řeklo, že na to, abych jim vadila, jsem až moc sympatická. Nikdy jsem se svým vzhledem problémy neměla, ani v práci a ve škole už vůbec, to byla grafická umělecká a tam v podstatě všichni měli barevný vlasy a divný hadry. Jen jednou když jsem přišla do práce v gládách, tak na mě koukali a že bych se mohla polepšit, ale to bylo tak asi jediný.